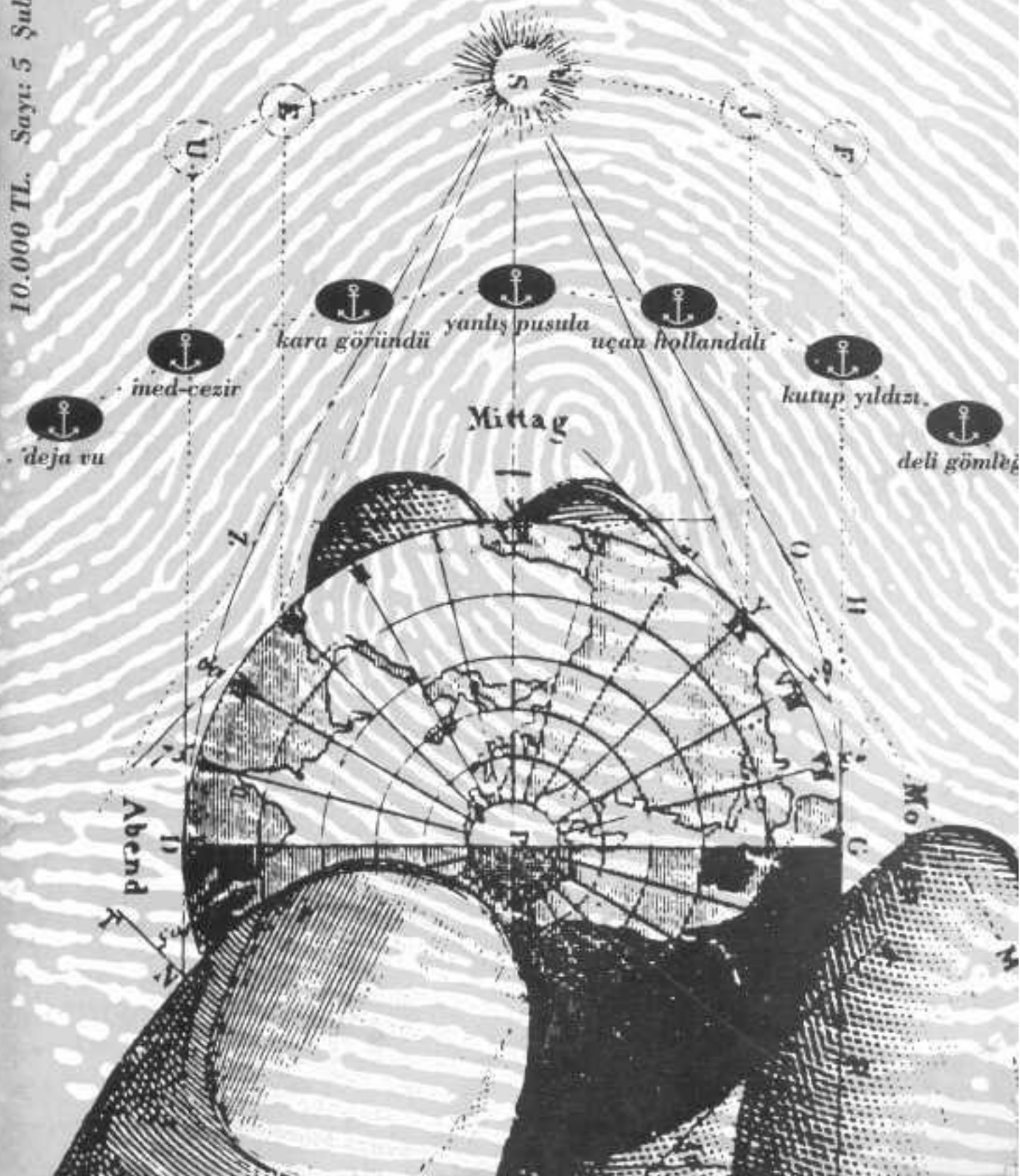

Hayalet Gemi

10.000 TL. Sayı: 5 Şubat 1993

*Başka bir dünya olduğuna yemin
edebileceğiniz o açık denizlerin gecesinden
çıkıp gelen hayalet geminin sisli şehir
caddelerinde, köy mezarlıklarının tarlalarla
kesiştği boşluklarda, çocuk parklarında ve
kurgusu boşalmış luna-parklar da, sandalyeleri
ters çevrilmiş meyhanelerde, okuyucuları
çoktan yokolmuş kütüphanelerin ıssız
koridorlarında gezindiğini mutlaka birileri
fısıldamıştır kulağınıza. Hatta geceleyin
birdenbire havlayan köpeklerin neden
ürktüklerini o zaman hissetmişsinizdir.
Ya da tüm bunlar uyku ile uyanıklık arasında
yaşanan türden bir hayal...*

Seyir Defteri

necla akyol, 11/8/1952

*Kitaplar, anılar, eşyalar, insanlar, kalemler, mekânlar, sevinçler, heyecanlar,
binalar, şarkılar, şiirler, ziyafetler, aşklar, kediler, kuşlar, büyükadamlar,
küçükadamlar, katiller, resimler, renkler, gemiler, bakışlar, sözler, sesler, yıllar,
uygarlıklar, barbarlıklar, tarihler, ümitler, makinalar, felaketler, filmler, yazarlar,
kurşunlar, güzellikler, bombalar, çiçekler, mezar taşları...*

*Hepsi, arkalarında soluk birer hayal bırakarak,
kaybolup gitmedi mi?*

içindekiler

- YERALTINDA DÜNYA VAR**
sedef erkman
- 6 *kayıp harita*
Yabancıysa olduğumuz ve insana göre olmayan bir dünya. Yeraltı şehri, ancak filmlerde karşımıza çıkan esrarengiz ve korku dolu bir yerdir bizim. için.
- RENKSİZ**
pınar türen
- 8 *gökkuşağı*
Ayaklar altında çiğnenenler ise yokolup gidiyorlar. Kaybolanları bulmanın imkânsızlığı bir tarafa, zaten kimse de onları arama zahmetine girmiyor. Üzölmek? Belki.
- KAYBOLAN YILLAR**
murat gülsoy
- 10 *uçan hollandalı*
Zahir'in afişleri gibi o laboratuvar, o insanlar bir bir ya da birdenbire kayboldular. Dehşetle farkediyorum ki Gece ve Müzik'i bile kaybetmişiz. Dar sokaklardan kıvrıla kıvnla geçip vardığımız o bulutlu kafeteryalar gibi kaybolup gitti insanlar, kitaplar,... ve yıllar...
- VİTTORİO PENA'NIN KISA YAŞAM ÖYKÜSÜ**
ergun kocabıyık
- 13 *deligömleği*
Belki farklı kaynaklardan aldıkları bilgilerden dolayı, ortaya aynı kişinin birbirinden farklı (Belki de birbirinin eksik yönlerini tamamlayan) Uç yaşam öyküsü çıkmıştı. Ya da ortada tuhaf bir şekilde birbirine benzeyen üç ayrı kişi vardı. Anlayamadım.
- DIŞARDA -ŞİMDİ ANCAK DEVAM EDEBİLİRİM-**
halide velioğlu
- 17 *aytutulması*
Kendinde kaybolalı onu ilk kez görüyordu, içeri girer girmez orada fazla olduğunu, konuşmak için gerekli sözcük ve işaretleri o odada toparlayamayacağını anladı. Çok geçti; girmiş ve ilişmişti.
- O YOK OLUP GİDECEK**
ayça abiral
- 18 *denizin kızları*
Artık başka hayat yok, denizin rengi kaçık. Koca tapınağı, oymaları, kakmaları da göremeyecek. Suyun altı... Ama balıklar yok... ne küçüğü, ne büyüğü...
- ÖLÜMSÜZ MATEMATİK**
mehmet b.
- 21 *kara göründü!*
Matematik, bilimlerin alçak gönüllü hizmetkârı. Mantığın durduğu yerde konuşan matematik. Herkes adına konuşan matematik. Tüm efendilerinin ömrünü ve ölüsünü kayıtsızca izleyen matematik.

ESKİMEYE YÜZ TUTMUŞ BİR MASAL

selçuk akman

kutupyıldızı

24

*Çünkü bitmiş bir filmin gözü yaşlı Seyircisiyim
Oyuncular anlamış; bu yüzden Acımlılar halime
Bu yüzden bir Araya gelemeli karar, şans ve haber
Cenazesinde Davutpaşa'dan Arkadaşları Ve ben
toprak Serptik Mezarına*

deja vu

GÖK DAĞININ YILAN TANRIÇASI

sadık türksavaş

27

*"Ey, nice kahramanları toz gibi yutan zamanın
sırrı,
Şunu bilsinler ki, ölmek kolay, yok olmak
yoktur"*

med-cezir

MADONNA AÇMAZI

helen haste

31

*Batı kültüründe bazı karşıtlıklar erkek/dişi
kutupsallığını ima eder: kamusal/özel, sert/yumuşak,
etken/edilgen, akılcı/işsel, düşünmek/hissetmek,
bilim/sanat gibi.*

başka bir dünya

KÂBUSNAME -3.BÖLÜM

kaan yazıcıoğlu

36

*işte ben böyle bir rüya gördüm. Ya da böyle bir rüya
tasarladım. Tasarladığıma göre, gerçekle hiçbir ilgisi
yok demektir. Hatta rüyalarla bile.*

sis düşleri

NEYSE KAYBETTİĞİM?..

zarife biliz

41

*Şimdi ben, ölsem
tüm ihanetlerimle
çiçekler canlanır mı ?
Ya o saat...*

şeytantepleri

SANA TAPTİK ULAN...

pınar türen

42

*Belki kaybolup giden onca şey arasında hâlâ şehre ait
olan tek bir şey var: Kalabalıklığı ve curcunası. Eğer
memleketinizden insan manzaraları görmek
istiyorsanız gidin bir meydanına bu şehrin, işte hepsi
bu.*

hayalperdesi

ANAYURT LABİRENTİ

ferhat aktan

44

*Bizi yormak için kurulmuşlardır. Görevlerini iyi yaparlar. Hoş
biz de kaybolup bulunmaktan yorulup, farklı bir rehavetle
durulmaktan hoşnut, terkederiz ziyaret ettiğimiz bu
labirentleri.*

YERALTINDA DÜNYA VAR

sedef erkman

Yaşadığınız şehri tanıyor musunuz? Uzun zamandan beri orada oturuyorsanız, hele orada doğmuşsanız şehrinizi tanımak için bol bol zamanınız olmuştur. Gittiğiniz ilkokulu, anneannenizin sizi gezdirdiği parkı, annenizle alışveriş yaptığınız pazarı, sonra lise yıllarıyla birlikte bağımsız hareket etme fırsatınız arttıkça gittiğiniz yerleri, yeni keşifleri, kahveleri, lokantaları, sinemaları hatırlıyorsunuzdur; orada şu dükkan vardı kapandı, o yol tek yön oldu, dolmuşlar şuradan kalkar, bu mahallede çok güzel evler var, oradan sağa sapılmıyor artık, burası kalabalık, o restoranı bilir misin, eskiden çeşme vardı hani yıkmışlar şimdi... Sokaklarında güvenle yürürsünüz, kaybolma korkusu olmadan çünkü bildiğiniz, içinde kendinizi bulduğunuz bu tanıdık yerde ne kendinizi ne de kentinizi kaybetmezsiniz.

Fakat biliyor musunuz ki aşağıda, yaşadığınız, sizin ve diğer herkesin olan bu şehrin altında bir başka şehir daha var. Sizinkine hiç benzemeyen, karanlık, soğuk ve ıslak bir şehir. Evlerin, ışıkların, caddelerin, arabaların ve insanların olmadığı bir şehir. Toprakta, çimentoda, kanalizasyon yollarından, su künklerinden, telefon ve elektrik kablolarından, gaz borularından, bina temellerinden ve çürümüş cesetlerden ibaret bir şehir. Sizin şehrimizin bir yansıması, bir izdüşümü.

Belediyelerin bitmek tükenmek bilmez çalışmalarının sonucu her gün önünden veya yanından geçtiğimiz çukurların o dünyaya açılan pencereler olduğunu hiç düşünmeyiz. Aşağıdaki kayıp şehir hiç merakımızı uyandırmaz. Orası yukarının güvencesinden yoksundur. Yabancı olduğu ve insana göre olmayan bir dünya. Yeraltı şehri, ancak filmlerde karşımıza çıkan esrarengiz ve korku dolu bir yerdir bizim için. Ninja Kaplumbağalarının veya Batman'ın amansız düşmanı Joker'in yaşadığı yerdir orası, o denli fantastik bir biçimde bize sunulur ve bizden o

denli uzaktır ki, ayaklarımızın ve evlerimizin altındaki bu garip dünyanın gerçekliğini aklımıza bile getirmeyiz.

Büyük şehirlerimizin altyapıları biraz karmaşık olmasıyla da bilinir. Somut bir altyapı haritasından yoksun olan bu şehirlerde işlerin kimi zaman uzun süre belediye hizmetinde çalışmış işçi veya ustabaşılının yardımları vasıtasıyla yürütüldüğünü biliyor musunuz? Bu insanlar yıllarca bu işi yapmış olmanın bilgi ve tecrübesiyle ama tamamen halizalannın gösterdiği yolu izleyerek şehrin belli bir yerinde yeraltında ne olduğunu tahmin ediyorlar. Tahminler kimi zaman doğru kimi zaman yanlış olabiliyor ancak hafızalarında yeraltı haritaları çizen bu insanların, bizim yabancı olduğu ve görmezden geldiğimiz bu karanlık dünya hakkında ne çok bilgiye sahip olduğunu bir düşünün! Belki onlar şehre baktıklarında binaların ve yolların toprakla kavuştuğu yerde kalmıyorlar, zeminde sanki bir ayna varmışcasına aşağıyı da görebiliyorlar. Salkım saçak kablolar, borular, sızıntı yapan sular ve belki de eski bir uygarlığın tek tük kalıntıları. Belki de sokaklarda yürürken bizim gibi kaldırım taşlarına değil aşağıdaki telefon ve elektrik tellerine bakıyorlar. Hatta şehrin onların kulaklarına yansıyan gürültülerine yeraltındaki borulardan akan suyun ve kanalizasyonun sesi de kanşıyor.

Bizim için hiç var olmayan ve kayıp şehrin tek gerçek tanıkları, belki de gerçek sahipleri onlar. Kimsenin dikkatini çekmeden yaşayan bu sıradan insanlar hafızalarında bizim sahip olmadığımız bir bilgiyi barındırıyorlar. Bizim hiç önemsemediğimiz, aklımıza bile getirmediğimiz ama yaşadığımız şehirle yakından ilgili bu bilginin kendilerini ne denli farklı kıldığının bilincindelerse, kayıp şehrin kayıp insanları olduklarının bilincindelerse, o zaman etrafımızdaki kimbilir kaç kayıp dünyadan, kaç kayıp insandan biri olduklarını düşünerek yaşayıp gidiyorlardır bizi aymazlığımızla başbaşa bırakarak.

*Fakat biliyor musunuz ki aşığıda,
yaşadığınız, sizin ve diğer herkesin olan bu şehrin altında ,bir başka şehir daha var.
Sizinkine hiç benzemeyen, karanlık, soğuk ve ıslak bir şehir.*

RENKSİZ

pınar türen

*"Beyaz insan herşeyi aldı götürdü"
Bir kızılderili atasözü olabilir herhalde...*

Rengarenk bir dünyada yaşamak ne kadar hoş olurdu. Siyahı, sarısı, kahverengisi ve beyazı ile rengarenk suratlarla örülmüş bir dünya. Ama nedendir bilinmez beyaz adam dünyayı tek renkli görme saplantısından bir türlü kendisini kurtaramıyor. Beyaz, barışı hatırlatır, ama beyaz adamın yüzü hep savaşın gölgeleriyle kaplı.

Dünya beyaz adamın ayak sesleri altında çiğnenip duruyor. Ayaklar altında çiğnenenler ise yokolup gidiyorlar. Kaybolanları bulmanın imkânsızlığı bir tarafa, zaten kimse de onları arama zahmetine girmiyor. Üzülmek? Belki. Ama ancak kaybolan, hiç bir yerde bulunamayınca üzülmek vacip!

Beyaz hariç her rengin hızla tüketildiği dünyamızın bir köşesinde, Malezya'nın vahşi doğasında, kendi içlerinde vahşi vahşi yaşayıp giden Semanglar, bugün iki veya üç bin kişi kalmışlar. Beyaz adam kağıt ister, kağıt için ağaç ister, bol ağaç için de tropik ormanlar ister. Üstünden tüm elbiseleri zorla çıkartılmış bir çocuğun çaresizliği gibi, ormanları yok edilen Semanglar da vahşi çaresizlikleri içinde kaybolmaktadır.

Adam sende! Dünyadan üç-beş vahşi eksilmiş çok mu? Ne yapalım yani, ağaçları kendi ülkemizde keselim de asil beyaz insanımız rahat rahat soluyasın mı?

Elbette hayır. Onun yerine, mesela Hindistan'a musallat olur beyaz insan. Gond yerlileri yaşadıkları ormanlardan alınır, onun yerine madenlerde çalıştırılırlar. Böylece ormanlar da, madenler de beyaz adamın cebine gider. Bu sırada bir renk daha eksilmiş dünyadan çok mu? Hâşâ! Elbette çok değil. Hatta az bile...

Eh beyaz adam bu, ne istediğini de bilir, nasıl alacağını da. Zaten yüzyıllardır bu böyle sürüp

gidiyor. Ya Ekvator'da yaşayan zavallı Waoraraniler'e ne demeli? Yaşam yerlerinde açılan petrol kuyularının azizliğine uğramış onlar da. Bugün sayıları sadece seksen kişi. Herhalde ülkelerinde, bizim ülkemizde olduğu gibi "nesli

tükenen hayvanları" sıkı koruma altına alan derneklerden yok! Şayet olsaydı mutlaka kaybolmaktan kurtarılırlardı!

Meksikalı Lacandon yerlileri de üçyüz kişi kalmışlar. Beyaz adamın çok umruydü. Brezilya'da yaşayan Nambilivara yerlilerini de kafatası avcılarından koruyan ormanlarmış. Ama ormanlar kesilip kafaları ortaya çıkınca kala kala yüz kişi kalmışlar.

Bu arada dolaysız yoldan katliam ve soykırımlara kurban giden renkler de var. Zararlarının ne olduğu asla anlaşılamadığı halde Tuaregler, Mali ordusu tarafından katledilmişler. Veddas yerlilerinin katliamlarının geçerli bir nedeni var ama. Onların boşalttıkları yerler ulusal park yapılmış. Çok yerinde bir davranış. Turistik gezi için gelen kibar beyaz adam parkta dolaşırken önüne kara kara birşeyler çıkarsa korkusundan ölür herhalde!

Beyaz adam gezmeyi, yeni yerler görmeyi çok sever. Sever sevmesine de, gittiği yerlerde nedense hep kendi izini görmek ister. Herhalde bu yüzden olsa gerek, turizm yüzünden kaybolan renkler de var. Ainular Japonya'da yaşıyorlar, sayıları üç-dört bin. Tıpkı yaşam alanları turizme açılınca sayıları dokuz bine düşen Hawai yerlileri gibi onlar da beyaz adamın gezmekten sıkılacağı günü sabırla bekliyorlar. Tabii o güne kadar yitip gitmezler ise...

Tüm bunların içinde durumu en acıklı olanlar ise Filipinler'de yaşayan Tasaydalılar. Sayıları sadece otuz kalmış. Bu yazı yayımlandığında belki de bir renk daha tarihin derinliklerine gömülmüş olacak.

Beyaz adam, ünlü şarkıcısının yanında garip kılıklı, burnundan oklar çıkan kara adamı görünce çok şaşırır. Şaşırır elbette "bu adam da nereden çıktı böyle" diye. Ama "iyi kalpli" beyaz adam, kara adamın başına gelenlere çok üzölmüş. Sanki kendisi sebep olmamış gibi kara adamın derdine çare aramaya, başlamış. Toplantılar, zirveler yapmış. Kendi arasında konuşup durmuş. Ama tüm "iyi niyetli" çabalarına rağmen bir türlü çare bulamamış kara adamın derdine. Eh ne yapsın beyaz şarkıcı da sıkılmış en sonunda kara adamı yanında taşımaktan, zira adam dinleyicilerini korkutmaya başlamış. En sonunda kara adam,

elleri bomboş, katledilmiş yuvasına ve kaybolmamak için verdiği gururlu savaşa geri dönmüş. Beyaz adam da biraz yorgun, endişeyle terlemiş alnını silmiş. "Ne yapalım, olan olmuş bir kere. Ölenle ölünmez" dökölüvermiş ağzından.

Ölenle ölmemekle beraber, beyaz adam öldürme işlemlerini de sürdürmeye bir an olsun ara vermiyor. Hatta arada sırada beyaz adamlar arası çarpışmalar da olmuyor değil. Ne de olsa beyaz adam hırslı, beyaz adam kindar... Tarihin derinliklerinde kaybolmuş savaşlar küçük küçük diriliyorlar yeniden. Bir hiç için kaybolup giden onca yaşama rağmen acımasız savaşlar sürüp gidiyor. Belki de yeryüzünden beyaz adam sayesinde eksilmeyen tek şey: Savaş...

Hiç ders almaz mı bu beyaz adam? Pişman olmaz mı? Bir kere oldu. Bu sefer de dünya "düşüncesiz" kaldı. Eski tüm düşüncelerin kaybolup gittiği yetmiyormuş gibi yenilerinin de bir daha asla ortaya çıkmaması için tüm tedbirleri aldı beyaz adam.

Tek renkli, tek sesli dünyaya emin adımlarla koşuyor beyaz adam. Üstelik ağzında da "sonsuz özgürlük ve eşitlik" türküleriyle. Bu beyaz adam çok garip!..

Tarihin derinliklerine gömölerek kaybolup giden o kadar çok şey var ki, renksiz kalan dünyamız buna da alışır elbet. Hani bazen çok önemli bir şeyinizi kaybedersiniz boş yere arar durursunuz, bir türlü bulamazsınız veya yenisini alırsınız ya da onsuz yaşamaya alışırsınız. İşte beyaz adam sayesinde dünya o kadar çok şey kaybetti ki. Üstelik dünyanın kayıpları çok daha vahim zira kaybolanların yerine yenilerini almak çok zor, onlarsız yaşamaya alışabilmek ise artık dünyamız için katlanılması imkânsız bir hâl aldı.

Hani ormanları, hani tertemiz denizleri, nehirleri... Bu delikli ozon tabakası da artık bir işe yaramıyor... Hani mutlu günleri... Savaşsız günleri... binbir renkli çocukları...

Ve Dünya yaşlı elleri alnında düşünüyor: "Beyaz adam ne yaptın bana!"

KAYBOLAN YILLAR

murat gülsoy

"Kim? Ben mi bilim adamı olacağım?" Profesör kızdı: "Kaç gündür boşuna mı nefes tüketiyoruz yani? Mustafa İnan gibi bir adamı sana boş yere mi tanıtmaya çalıştık? Hiç ondan utanmayacak mısın? Bence sen de böyle bir romanın kahramanı olmaya  zenmişsindir." bir bilim adamının romanı, oğuz atay

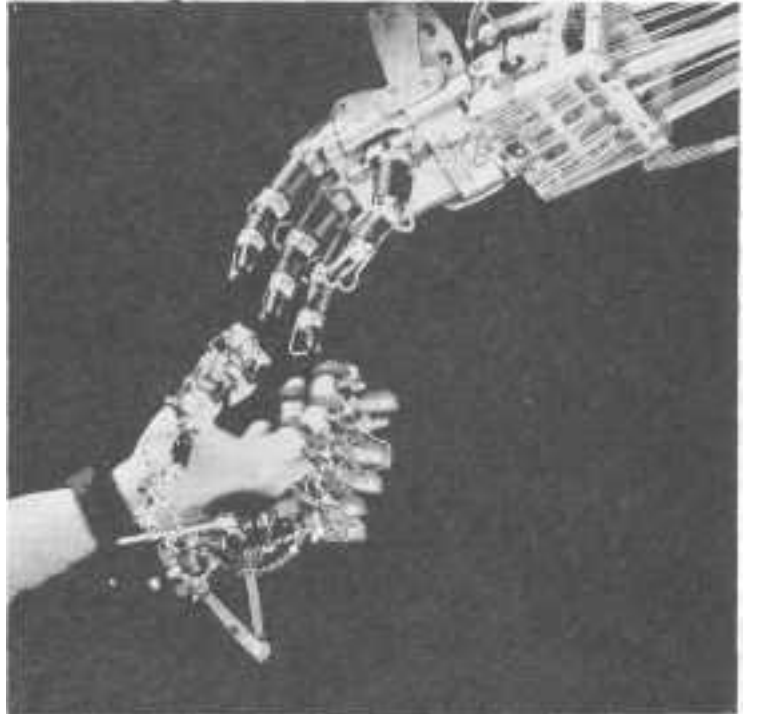
O yıl yağan kar bir daha hiç yağmadı. O muhteşem beyaz gecelerin garip ışığı laboratuvarımızın penceresinden içeriye, bilgisayar ekranlarına, elektronik devrelere, kitaplara ve oradan da yüreğimize yansdı. Uzun suskunluklarımız Gece ve Müzik'in de bitişıyle sadece havalandırma cihazlarının gürültüsü ve klavye tıkırtılarıyla g lgelenirdi. Daha sonra kahve molalarıyla başlayan heyecanlı ve buruk sohbetler.

"Zaman herşeyi besler büyütür ve çürütür" demişti Ahmet K. Gözlerini, bilmediğim geçmişinde yitirmiş bu yorulmak bilmeyen araştırma ve düşünme fatihi, kimbilir hangi yarım kalmış projeleri, hangi heyecanını yitirmiş insanları ve hangi d şkırıklıklarını düşünürdü? O zamanlar heyecanlı bir genç olarak hareketin olduğu her yere yönelen binlerce u u böceğinden biriydim herhalde. Laboratuvardan tiyatro kulislerine, kıyıda köşede kalmış kafeteryalardan sinema setlerine, konserlerden güney sahillere akıp gitmiştik. Birlikte olduğumuz insanlar yavaş yavaş yokolup gitti, yerlerini yenileri aldı. Biz sanki kaybolup gitmedik mi bu karmaşada...

O yıl Ahmet K. ile yapmaya çalıştığımız; herkesten bucak bucak sakladığımız ve batının gotik üniversitelerinde hergün biraz daha

m kemmelinin yapıldığını kiskanlık ve sinir içinde okuduğumuz yapay zek  çalışmalarıydı. Bir yandan insan beyni ile ilgili fizyolojik verileri toparlayıp öğrenmeye çalışıyorduk, bir yandan da sinir sisteminin prensiplerine göre üretilmiş modelleri kavramaya çalışıyorduk. Hayalimiz herhalde insanlığın en eski hayallerinden biriydi. Akıllı makinalar!

Batının gotik üniversitelerinin bilim tacirleri -tabii ki- bu konuda da ileriydiler. Hâlâ da  yleler. Beynin nasıl çalıştığı ve düşüncenin nasıl üretildiği konusunda somut veriler elde etmişlerdi bile. Günlük, gazetelerde "beynin fotoğrafı", "rüyalar kaydedilecek mi", "düşüncenin sırrı çözülüyor", gibisinden sabun köpüğü haberlerin ardında, gerçekte çok daha ilginç deneyler yapılıyordu. Hint kökenli Amerikalı bilimci *Mirganka Sur* ve öğrencileri bir denek hayvanının beynindeki bağlantıları

değiştirerek gözden gelen sinyalleri duyma merkezine bağlamışlardı, örneğin. Acaba, hayvan renkleri duyuyor muydu? Bunu *Sur* da bilmiyordu. Bildiği tek şey görmenin, duyma kalıplan içinde gerçekleştiği idi. Yani beyin son derece plastik bir yapıya sahipti. Japon bilimci *Nakamo* ise ürettiği robotların kendi aralarında iletişim kurarken yeni sözcükler uydurdukları şaşkınlıkla izliyordu.

Bu çarpıcı noktaya nereden gelindi? İnsanların ya da bilimcilerin en eski rüyalarından biridir otomatlar veya robotlar. İnsan gibi yürüyen, konuşan, düşünen makinalar üretmek... Belki de evrimin son halkasını tasarlamaktan başka bir şey değil bunları düşlemek. Bilgisayarların ortaya çıkışına kadar mekanik oyuncaklardan öteye gidememiş olan bu düşsel varlıklar, elli yıldır eski bilim-kurgu yazarlarının bile hayalgücünü zorlayacak ölçüde ete kemiğe büründü denilebilir.

Genelde iki akımdan söz etmek mümkün. *McCulloch* ve *Van Neumann*'in öncülük ettikleri bu gelenekler şimdilerde başkalarınınca sahiplenilmiş durumda. *McCulloch*'un önerdiği şey sinirlerin çalışma prensibini taklit eden bir model geliştirmektir. Sinir ağlarına ve sinirler arasındaki bağlantıların güçlenmesine / zayıflamasına dayanan bir öğrenme yöntemi. *Von Neumann*'in önerisi ise çok daha pratikti: Şimdi hemen hemen her büroda bir değişik modeline rastladığımız bilgisayarlar... Bunların önemli özelliği kullanıcı

tarafından verilen komutların harfiyen, adım adım uygulanması ve çok hızlı/doğru işlem yapabilmesiydi. Bu model öylesine gelişti ki gündelik hayatın vazgeçilmez bir parçası haline geliverdi. İşte bu bilgisayarların göz kamaştırıcı bir ivmeyle gelişmesi hayalperestleri büyüledi. Tamam, denildi, insan kadar zeki bir varlık üretebileceğiz. Neydi insanın çözdüğü en karmaşık problem? Satranç mı? Hemen bilgisayarlar birbiri ardına satranç programları üretmeye başladılar. Ve Önce yerel ustalar sonra da uluslararası ustalar yenen programlar yazıldı. Fakat kısa zamanda bu ne yaptığının farkında

Sinir Ağlarının Dinamiki

hücrelerin herbirini özdeş kabul edip, 0-1 boyutunda çoğaltalım ve bir bakışım hücreni elde edelim (X'ti hal modellerindeki birim hücrenin tiptesi, X'ti'le bak.) Grup kuramsal modelleme ile basit bakışimli, dolulukta etkileşimli, temel dinamiksel birimlerin çakışık yapılarını modellemeye çalışalım (daha abartılı Mural'ın Tugral'la denesini)

$$\sum_{t=t_0}^{t_1} N_{ijk} = \{t, t_0, [x_i], [x_0]\}$$

$$V_0 = \sum_{ijk} N_{ijk} \{ \text{parme list} \}$$

$$V_{\text{tüm } 0 \text{ to } 1} = N_{ijk} \cdot E \cdot [t_0, 0, [x_i], [x_0]]$$

⇒ Sistemin çınlarını anlattı ne olur ki?

Altarmı istemini tersini deneysel verilerden edinmek için Fractional Calculus kullanılabilir. Deneyimi şöyleydi, ama Cauchy ile tekrar

Veriler 250m' adlı sembolde alınır

hücreler basit sigmoid aktarımı, Veriler 250m' adlı sembolde alınır

formül:

$$D^\alpha X(t) = D_t^\alpha X(t) = \frac{1}{\Gamma(1-\alpha)} \frac{d}{dt} \int_0^t (t-\tau)^{-\alpha} X(\tau) d\tau$$

Cuma, 03:40 / Anadol

Purose'a karşı çabızlardan Searle'ın yanıtına not: Yukarıdaki modeli temel alıp, bağlantı istatistiklerini biyolojik sistemlerden, insandan alıp başlangıç koşulu olarak aktararak, bu sistem nasıl evrişecek? Benzer deneyim-

Purose'a tekrar bak!

*Zaten aktör dediğın nedir ki?
Oynarken varızdır. Yok olunca da
sesimiz bu boş kubbede bir hoş seda
olarak kalır. Bir zaman sonra da
unutulur gider. Olsa olsa eski program
dergilerinde soluk birer hayal olur
kalırız. Görorum hepiniz gardroba
koşmağā hazırlanıyorsunuz. Birazdan
teatro bomboş kalacak. Ama teatro işte o
zaman yaşamağā başlar. Çünkü
Satenik'in bir şarkısı şu perdelerden
birine takılı kalmıştır. Benim bir tiradım
şu pervaza sinmiştir. Hıranuş'la
Virginia'nın bir diyalogu eski
kostümlerin birinin yırtığına
sığınmıştır, işte bu hatıralar, o sessizlikte
saklandıkları yerden çıkar, birfısıltı
halinde yine sahneye dökülürler.
Artık kendimiz yoğuz. Seyircilerimiz de
kalmadı. Ama repliklerimiz, fısıldaşır
dururlar sabaha kadar.
Gün ağıarır, temizleyiciler gelir,
replikler yerlerine kağışır.
Perde.
haldun taner*

olmayan makinaların insan zekası ya da düşüncesiyle yakından ya da uzaktan bir ilgisi olmadığı ortaya çıktı. Gerçi beyindeki sinirler tek tek ne yaptıklarının bilincinde miydiler? Ve tekrar McCulloch'un başlattığı sinir ağıları modelleri gündeme gelmeye başladı. Kendi iç yapısını değıştirerek öğrenen makinalar...

Aynı beyin gibi! İşte bunlar gibi heyecan ve kıskanılık uyandıran çalışmalar yapılırken, o üniversitelerin uzağında bir yerlerde Ahmet K. ve ben, birgün "Beni neden yarattınız, neden, neden?!" diye sızlanacak bir robot yapmak istiyorduk. Karda bizimle yürüyecek, belki birdenbire bir şiir okuyacak veya intihar etmeye çalışacak bir robotun hayalini kuruyorduk.

Yoo, önce hayaller ölmedi... Birçok şey

yapıldı. Birçok şey yapılamadı. Fakat zamanın çatallanan yollarında birçok şey kayboldu. Kimi nerede bıraktık, neyi hangi kavşakta unuttuk, bazı şeyleri neden kaybettik hiç anlayamadık.

Aynen bir tiyatro oyunu gibi herşey yokolup gitti. Aynı dönem Zahir'i sahneliyorduk. Hiç unutmuyorum, haftalarca süren çalışmaların ardından perde açılmadan bir kaç saniye önce hissedilen o korkunç heyecanı ve korkuyu... Sanki sahnede değıl de bilinmeyen bir denize açılacak bir lanetli geminin, aynı kaderi paylaşan tayfalarıydık. Ve şimdi Tevfik-el Hakim'in oyununu hatırlayan var mıdır? Emekli tren kondüktörünün karısı Bahane Hanım'm ağaç kovuğunda besledikleri Yeşil Hanım ile birlikte anlamsızca kayboluşu, trendeki derviş, yılda dört mevsim dört ayrı meyva veren ağaç ve zamanın döngüsellığı... Ne kaldı elimizde?

Zahir'in afişleri gibi o laboratuvar, o insanlar bir bir ya da birdenbire kayboldular. Dehşetle farkediyorum ki Gece ve Müzik'i bile kaybetmişiz. Dar sokaklardan kıvrıla kıvrıla geçip vardığımız o bulutlu kafeteryalar gibi kaybolup gitti insanlar, kitaplar, şiirler, geceler ve yıllar...

Arada sırada çekmeceleri karıştırırken o dönem yazıldığı açıkça belli olan "Murat'cığım, Mac'in yanına Searle'ün son makalesini bıraktım, keyifle oku... Ahmet K." gibi notlar da bulmasam, sanki tüm yaşananlar bir gece yalnız başıma sayrettiğim bir filmin kareleri yokolup gidecek.

Şimdi bana kaybolan yıllarımı verseler...

Sanırım yine kaybederdim.

VİTTORİO PENA'NIN KISA YAŞAM ÖYKÜSÜ

ergun kocabıyık

Aşağıdaki kısa yaşam öyküleri verilen kişiler hakkındaki bilgileri üç ayrı ansiklopedide buldum. Kaynaklardan her biri kişilerden sadece birisine yer veriyor diğer ikisinden ise hiç söz etmiyordu. Özellikle bu yüzden, bu kişilerin gerçekte tek bir kişi olabileceğine dair bir kuşku kapladı içimi. Belki farklı kaynaklardan aldıkları bilgilerden dolayı, ortaya aynı kişinin birbirinden farklı (Belki de birbirinin eksik yönlerini tamamlayan) üç yaşam öyküsü çıkmıştı.

Ya da ortada tuhaf bir şekilde birbirine benzeyen üç ayrı kişi vardı.

Anlayamadım.

VİTORİ PENA: Fransız ressamı. Paris, (1939-1979). Annesi köklü bir İtalyan ailesindendi. 1944'te babası savaşta ölünce, annesi sonradan zengin bir iş adamı olan Patrick Blackbird adında Amerikalı bir subayla evlendi. Pena, üvey babasına karşı hiçbir zaman yakınlık duymadı. Daha genç yaşta, dik başlı bir insan oldu ve yalnızlık duygusuna kapıldı. İlk gençlik döneminden itibaren çeşitli şiirler yazmaya başlamışsa da daha çok bir ressam olarak tanınmıştır. 1957'de evdeki uyuşmazlık yüzünden Fransa dışına çıktı ve bohem bir hayat sürmeye başladı. Çılgınca para harcaması yüzünden vesayet altına alınıp hayatının sonuna kadar baba mirasını çok tutumlu kullanmak zorunda kaldı. Oldukça geç sayılabilecek bir yaşta resme merak saldı. Basit ve duygusal küçük tablolar yaptı. En önemli eserleri: "Odam" (1970), "Yatakta Çıplak Kadın" (1974), "Terkedilmiş" (1978), "Çocuklar" (1979). Bir göz hastalığına tutuldu, unutuldu ve intihar etti. Mezarı nerde bilinmiyor.

VİTORİO PENA: Fransız sanatçı. Paris, (1939-1979). Annesi zengin bir kadındı. Kocasının ölümünden sonra Amerikalı bir askerle evlenince, Vitorio büyük bir sarsıntı geçirdi. Üvey çabasının zorlamasıyla Boston'a gitti ve tiyatro okudu. Mezuniyetinden sonra "Kral II. Karl'ın Muhteşem Rüyası" isimli oyunuyla tanındı. Okuldayken arkadaşlarıyla birlikte tasarladığı bu oyun, önce bir kukla tiyatrosunda, sonra da büyük bir kültür merkezinde oynandı. Bir ara gerçeküstücü tarzda şiirler de yazan Pena, sonraları tiyatro ve şiiri karıştırarak kendine özgü bir tür ortaya koymuştur. Poetry Action Research (Şiirsel Eylem Araştırması) olarak isimlendirdiği bir yöntemle, gündelik doğal yaşam içinde kendi bedenine yönelik olarak yürüttüğü araştırmalarla zaman, mekân ve kişilerin görünmez ilişkisinin şiirini yakalamaya çalıştı. Bedenini bir deney alanı olarak kullanan Pena, araştırmalarını en uç noktalara kadar götürmüştür. Her araştırma, gövdesinde gerçekleştirdiği ve çoğu zaman acı veren bir deneydi onun için. Bunlardan bazıları şunlardır: "Until The Fingers Begin To Bleed a Bit" (1966), "Eating Newspaper" (1967), "To Rape at Terror Street and Agony Way" (1968), "Love in The Third Class Jail" (1968), "Ali The Assholes In The World and Mine" (1975). Gösterilerini ya bizzat icra ederek ya da film veya fotoğraflarını sergileyerek sundu. Hem bir

sapıklık hem de nesnel bir araştırma olan Şiirsel Eylem Araştırmaları'yla sıkıntılı, buz gibi erotizm yüklü bir atmosfer yaratmıştır. Bazı eleştirmenlere göre Pena, bu tür gösterilerle çağımız insanının yaşadığı iç sıkıntısını (Spleen), yapay cennetleri ve sonsuzluk peşinde koşan insanın sefaletini dile getirmiştir. Son derece başı boş, garip bir hayat süren Pena'nın bir çok eylemi, saflığından mı yoksa göz boyamak ve çevresindekileri alaya almak için mi yaptığını kestirmek güçtür. Pena'nın yöntemiyle yeni bir bilimin sınırlarını bulduklarını söyleyen çömezleri hakkında da kesin bir karara varmak mümkün değildir. Bir Poetry Action Research gösterisinde hayatını kaybeden Pena'nın sol gözü sağ gözünden büyüktü.

VİTTORİ PENA: Fransız şair ve ressam. Paris, (1938-1979). Babasının İkinci Dünya Harbi'nde ölümünden (1944) kısa bir süre sonra annesinin Amerikalı bir subayla evlenmesi Pena'nın üzerinde derin izler bırakmıştır. Üvey babasına hiçbir zaman yakınlık duymadı. Bu yüzden olsa gerek yolculuk ve alışılmamış uzak yerlere gitme özlemlerinin ağır bastığı çeşitli şiir ve anlatı kitapları yayınladı: "Çin Ülkesi'nin Üstündeki Sülün" (1966), "Kağıt Fenerli Gezi Notları" (1968), "Katmandu'ya Son Tren" (1968), "Büyük Turuncu Geceler" (1975), "Kutsal Yumurta ve Diğer Öyküler" (1979). Gerçekten hiçbir zaman Fransa'dan ayrılmamıştır. 1959'da Jeanne Bortus'la tanıştı. Oldukça fırtınalı geçen bu ilişki şairin bütün hayatı boyunca sürdü. Kendisiyle her sevişmesinde yabancı bir ülkede dolaşma duygusunu yaşadığını söyleyen Pena, Jeanne'in eserleri için esin kaynağı oluşturduğunu açıkça ifade etmiştir. Fakat sonraları toplumun ahlak kurallarının çok ötesinde bir hayat sürmeleri yüzünden sert tepkiler almıştır. 1975'ten itibaren okuyucularının eski ilgisini kaybettiyse de ölümünden sonra kitapları yeniden büyük ilgi gördü. Pek çok dile çevrildi. Bir şair olarak eski önemini yitirdiği dönemde resimler de yapmıştır. İleri derecede miyop olan Pena'nın intihar ettiği konusunda çeşitli iddialar bulunmakla birlikte şimdiye kadar bu konuda kesin bir delil elde edilememiştir.

Hayalet Gemi'nin
tayfa adaylarına,
yakında uğrayacağımız
limanlar:
'isyan',
'gelenek ve süreklilik',
'akıl'

...*

DİKKAT!

Yeni Adresimiz:

Hayalet Gemi
Yerelması İletişim evi
Bahariye cad.
Hacı Şükrü sok.
Sağlık ap. Kat 3 Daire 7
Kadıköy

TARİHTE KAYBOLANLAR

sevda yiğit

"Şu anda tam Anadolu'nun ortasında duruyoruz. Tarihin ortasındayız" dedi rehber. Tarihin rehberliğini yapma misyonunu üstlenmişti. Ve orada, yerin yedi kat altında herşeyin tam ortasında olduğumuzu söylüyordu...

Etrafta kısa boylu yorgun insanlar, suratlarında belirsizlik (Belki de onlar da yerin dibinde ne yaptıklarını bilmiyorlardı. Sadece oradaydılar, tıpkı bizler gibi...) biraz da belirsizlik, üstlerinde toprak rengi ham kumaşlardan giysileri, görünmeyen zincirlerle birbirlerine sıkı sıkıya bağlanmış, dar koridorlardan geçiyor, tümseklerden bir aşağı, bir yukarı gidip geliyorlardı. Konuşma sesleri duyamıyordum, sadece bir inilti, belki bir ayın mırıltısı işitebilirdim ama o da çıplak ayak seslerinin altında ezilmişti. Duvarlara asılmış meşalelerin aydınlatmaya çalıştığı karanlık dehlizlerden birinde, bir aile küçücük odalarında yemeklerini yiyorlardı. Küçük çocuk esmer, çok esmerdi. Ve onun da yüzü yorgun, çok yorgundu.

Hiç gülmüyordu bu insanlar. Yerin yedi kat dibine mahkum edilmiş, gündüzü gecesi asla olamayan, rüzgarın esintisini yüzünde, karın soğunu vücudunda, yağmurun ıslaklığını dudaklarında hissedemeyen insan nasıl gülebilirdi ki?

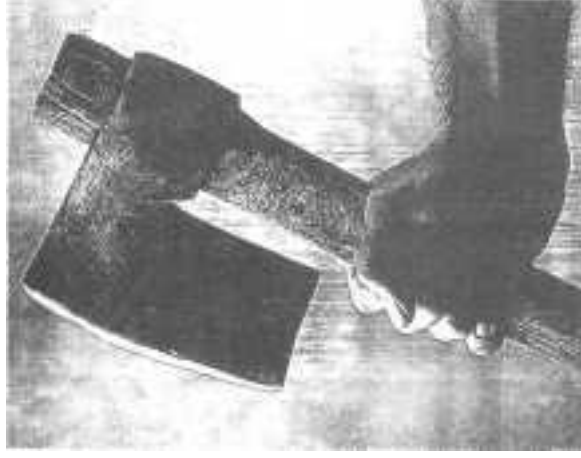
O halde neden, neden buradaydılar? Bilmezler miydi ki güneş ne güzel batar dağların arkasından. Alacakaranlık, beraberinde getirdiği soğuk ve gökte parlayan ay ile ne güzel olurdu, bilmezler miydi?

Neden atmışlardı kendilerini bu dipsiz kuyulara ? Bir düşman saldırısında ölmek bile daha korkunç olamazdı burada yaşamaktan.

Keşke konuşabilseydim sizlerle, keşke sorabilseydim neden buradasınız diye. Ama sizleri sadece ben görebiliyorum, sizler ise beni bilmiyorsunuz bile. Siz tarihte yaşadınız ve kayboldunuz. Ben ise, kaderin beni nereye götüreceğini bilemeden halen tarihte yaşıyorum. Belki yüz yıl sonra yine ineceğiz buralara. Bildiğim tek şey, nereden geldiğimizi ve nereye gideceğimizi asla bilemeyeceğiz.

ORMAN KANUNU

Hektarlarca orman alanı, konuya en hassas yaklaşması gereken kişilerce bile, rahatlıkla gözden çıkarılabiliyor. Ve bu kıyımlar sürerken, her seferinde, "Ağaçların çok azı kesilecek, yerlerine yeni fidanlar dikilecek" türünden açıklamalar yapılıyor. Tek bir ağacın en az 20 yılda yetiştiği unutulurak! Orman kanunu bizler sayesinde işliyor. Kıyımı durdurmanın tek yolu, hangi gerekçeyle olursa olsun, ormanlardan elimizi çekmek. Hiç değilse çocuklarımız için... Biz Türkiye'nin doğal çevresini korumaya kararlıyız. Sizin de katılmanızı bekliyoruz.

DIŞARDA -ŞİMDİ ANCAK DEVAM EDEBİLİRİM-

halide velioğlu

Görülmedik film, okunmadık gazete-dergi, karıştırılmadık kitap kalmamıştı. Yine aynı duygu... Herşey, her sözcük, her işaret onu ona götürüyor, onunla konuşmak, onu aramak isteğinden kendini alamıyordu. Tutku olmadığına kendini inandırdığı ve insan içine çıkacak kadar iyi hissettiği bir gün onu aradı. Yarım saat sonra onun evinde "konuşacaklardı"...

Yolda giderken sesini düşündü. Sesindeki kararlı karanlığı... Büyü bozulmuştu, o da biliyordu, ama bu, konuşmayı engellememeliydi. Sonra birden hatırladı, "Sen ne dersin de, ben gözlerini hatırlayacağım..." Kapiya gelmişti.

Kısa bir bekleyiş ve kapı açıldı. Her zamankinden uzak ve güzeldi. Kendinde kaybolalı onu ilk kez görüyordu, içeri girer girmez orada fazla olduğunu, konuşmak için gerekli sözcük ve işaretleri o odada toparlayamayacağını anladı.

Çok geçti; girmiş ve ilişmişti.

Söze başlamakta zoru olan insanların çevrelerine gösterdikleri olağanüstü ilgiyle odayı inceliyordu FARKINDA. Kitaplığın önüne yerleştirilmiş bir fotoğraf farkettti. O hiçfotoğrafsaklamaydı oysa... Saçmaladığını düşündü ve başladı, "Neler oluyor?"... Kaç defa tekrarlamış, tembihlemişti kendine; soru sormayacaktı.

KENDİNDE KAYIP 'ın yanıtı gecikmedi; bir huzme fırlattı gözlerinden doğru. Huzmenin, yolların birbirinden geçtiği ve artık hiç kesişmeyeceği bir yere saplandığını anladı FARKINDA -kendine. Bunun bir son olmadığını da. "Huzmeler, ışık huzmeleri dalga mıydı yoksa tanecik mi?" hatırlamaya çalıştı, "Bilebilseydim, bu huzmeyle başedebilirdim belki" diye oğuşturdu huzmenin acısını bilgisizliğiyim.

"Bu, şimdi olmayacak" dedi içinden. Kimbilir ne yollar tepilecek, ne hikâyeler kurgulanacaktı bu telafisi güç tarifsizliği hafifletmek için. "Belki de herşey bir 'anı' olduğunda..." diye ezbere geçirdi aklından.

Bu odadan çıktığı an, bir hikâye yapacak bunu, belki anlatacak hemen, belki de saklayacaktı. Ölümüne. Ama, bir an önce, tüm bunlar geçmiş olmalıydı. Kapiya atıldı.

Dışardaydı - odanın dışında, gitmenin kıyısında, beklemenin çok uzağında. Kendine tutunarak çıktığı bu yerde herşeyin değiştiğini farkettti. "Şimdi ancak devam edebilirim" dedi kendine, "ancak devam edebilirim..." Kendine kıvrılan yollardan birine saparken adımları hızlanmıştı bile.

O YOK OLUP GİDECEK

ayça abiral

Kıyıda durmuş denizi seyrediyorum.

Pırıl pırıl bir gökyüzü, her şey o kadar aydınlık ki... garipsiyorum. Uzakta bir kayık, içinde iki kişi, elleri ile balık tutuyorlar. Koca koca balıklar, hepsi gümüş rengi. Kadın "Ben bu kayıktan inmek istiyorum" diyor. Deniz şıpır şıpır, balıklar rahatsız, güneş var, ama terletmiyor. Kadın, "ben atlıyorum" diyor. Adamın tuttuğu balıklar küçülmeye başlıyor. Ama renkleri hâlâ gümüş. Her yere ve her şeye sessizlik hakim.

Çoff... kadın suya atlıyor. Kayık bir iki sallanıyor. Gerisini görmek mümkün değil, kadın suyun dibine doğru yüzüyor. Sanki dışarıdaki havayı tenefüs edencesine rahat. Yalnız artık etraf parlak değil; mavi yeşerdi, yeşil grileşti. Kadın kocaman bir şato görüyor yolda... yok, hayır, bu bir tapınak! Yüzerek yaklaşıyor, oymalarla, kakmalarla dolu bir duvara. Uzanıyor, iki küçük kanatlı heykelciği koparıp alıyor. Sanki iki küçük melek, biri bir elinde, diğeri öbüründe. Dalmaya devam ediyor. Sonra kimbilir neden, onları almanın ayıp olacağını düşünüyor. Gerisin geriye yüzüp, duvara, yerlerine takıyor. Melekler mutlu, kadın rahatlamış. Daha derinlere dalmak amacı. Duvarın dibine gelince tapınağın kapısına bakıyor. Ne kocaman... Bir sürü rahibe, yavaş yavaş yürüyorlar ve bir sürü yalnız kadın, kafaları kazınmış, üstlerinde krem rengi uzun entariler, ayakları çıplak, ne de olsa her yer kum. Sanki suyun altında özel bir fanus varmışcasına

kimse yukarı doğru uçmuyor. Rahat nefes alıyor herkes, her şey çok yavaş. Her rahibe bir kadını tapınağa doğru yürütüyor. Bunlar yeni gelenler... Eskiler artık herşeyi kanıksamış gibi duruyorlar.

Köşeden seyreden kadın, tüm esareti görse bile nedense yukarı çıkmayı akıl edemiyor. Üstüne başına bakıyor. Garip, atladığı giysiler yok üzerinde. O uzun, canım saçlar da yok. Saçları kıpkısa sanki kazınmış gibi, elbisesi ise krem rengi, uzun; kendine yol gösterecek rahibe çoktan yanibaşında, tatlı bir gülümseme ile onu bekliyor. Kadın başını öne eğiyor, kumlar ayağının altında hafifçe kenarlara kaçıyorlar, tapınağa doğru koyulaşan yeşil grinin arasından süzülerek geçiyorlar.

Artık başka hayat yok, denizin rengi kaçık. Koca tapmağı, oymaları, kakmaları da göremeyecek. Suyun altı... Ama balıklar yok... ne küçüğü, ne büyüğü...

Kendi yalnızlığında, kum tanelerinin arasında yitip gidecek.

Hangisi iyi, hangisi kötü, hangisi doğru sadece zaman bilecek.

O, yok olup gidecek...

HADI GAMAN YEDİ TEPE OYUNCULARI

yöneten: Tölga
AŞKİNER

ceviren:
hale kuntay
dekor:
oğuz oktay

MUHTESEM SERSERİ

Alfonso PAŞO

komedî
bölüm²

RÜŞTÜ UZEL TİYATRO SALONU : TEL : 231 09 67
Teşvikiye Cad. No: 160 Nifantasi / İstanbul.

kara göründü!

ÖLÜMSÜZ MATEMATİK

mehmet b.

Kuantum fiziği sayesinde **micro** chip'ler, bilgisayarlar ve dev parçacık hızlandırıcılar ürettiyor olabiliriz, ama kuantum fiziğinin kendisi de 80'inde bir fani değil mi? Yarın ölecek ve enerji paketleri, belirsizlik ilkesi, Bell eşitsizlikleri ile birlikte, Demokritos atomculuğunun ikibin yıllık uykusuna yatacak. Belki, bilinmez bir gelecekte, tahayyülü imkansız modalara uygun giyinmiş, kafası, öngörülmez teorik önermelerle dolu, kriz halinde bir marjinal topluluğun insanlarının, miladi 4000 küsur yılının düşünür ya da politikacılarının, onlara bütün tabiatın saçma sapan davrandığını düşündüren problemleriçözmek için bu arkaik teoriden bir ilham umduğu güne dek uyanmamak üzere. Belki hiç uyanmasak, bu gezegen ve tüm kozmik kolonilerinde hayat sönene dek, aklın bir çıkmaz yolu olarak kayıtlardan düşülmek üzere...

Evet, Batı Dünyası, yüzyıl dönüşünden beri, tabiat hakkındaki tüm bilginin insan-işi olduğunu biliyor.

Oysa, matematik!

Kuantum mekaniği öldükten sonra, o zarif Hamilton operatörü; relativistik mekanik öldükten sonra tensör hesabı; genetik öldükten sonra kombinatorik unutulmayacak. Yadsınmayacak. Terk edilmeyecek. Her türev, dünkü sonucu verecek. Her kümenin kardinalitesi aynı sayıyla anılacak. Galois teorisi, dünkünden daha ince, daha parlak, daha ayrıntılı olacak ama hep geçerli, hep doğru, hep o Galois teorisi kalacak. Matematik, bilimlerin alçak gönüllü hizmetkârı. Mantığın durduğu yerde konuşan matematik. Herkes adına konuşan matematik. Tüm efendilerinin özrünü ve ölüsünü kayıtsızca izleyen matematik. Herkese veren, kimseden almayan matematik, ölümsüz matematik. Sınırlı, koşullu, kısıtlı insan ruhuna zamandan, mekândan, bireyden

bağımsız doğruları ilham eden matematik (Onun da bir Achilles topuğu var. Ayaklanma günü, onu oradan vuracaklar).

a) TEZ

Matematiği tanımlarken bir Alman matematikçi* yaklaşık şunları söylüyor: Bir tarhın her bir sırasına (diyelim ki 20 sıra) aynı sayıda (diyelim ki 30'ar adet) lale dikilmiş olsun. Bu tarhtaki çiçek sayısını hesaplamak için kurulacak ilişki tipini tespit etmek kolay ve kesinlikli bir iştir. Oysa iki kütlelerin arasındaki çekim ilişkisini tasvir etmek zordur ve bu işi hiçbir zaman lale sayısını tespit eden kural gibi kesin bir kural yazarak yapamayız. Çünkü, birinci durumda, lalelerin sayısını belirleyen kurallılığa hangi koşulların girdiğini, eksiksiz ve mükemmel bir biçimde tanımlayabiliriz. Oysa, ikinci durumda, varmayı istediğimiz nicel ya da nitel kurallılıklar açısından, neyin önemli neyin önemsiz olduğunu eksiksiz bir liste haline getiremeyiz. Zira söz konusu iki kütle, evrenin geri kalanına sonsuz bir koşullar zinciriyle bağlıdır. Matematik, spesifik olarak, işte bu birinci türden kurallılıkların bilimidir.

Dress'in söylediklerinden ben bunu anlıyorum. Öyleyse şöyle özetleyebiliriz: Bir fenomen, (sonlu sayıdaki) koşullar yazılarak incelenmeye başlanır. Eğer bu koşullara ek olarak standart "Başka önemli koşul yok." önermesini de yazabiliyorsak, matematiksel çalışma başlayabilir.

"Bu tarhta 20 sıra var.

Her sırada 30 lale var.

Başka önemli koşul yok." gibi.

Burada en az iki dikkat çekici nokta var.

Birincisi, bireysel, tekil bazı fenomenleri, onlar hakkında kesin sonuçlara varabileceğimiz bir şekilde geri kalan evrenden soyutlayıp

*Andreas Dress, "Bir Mektup" adlı yazısında; Mathematiker Über Die Mathematik'de; derleyen: M. Otte, Springer, 1974.

düşünebileceğimiz varsayılıyor. Spesifik olarak, tarh, içindeki sıralar ve sıralarındaki lalelerle, öyle yalın bir fenomen oluşturuyor ki, bu fenomenle karşılaşan bireyin fikri yapısı, içinde yaşadığı çağ gibi faktörler önemsizleşiyor- varabileceği tek bir sonuç kalıyor: $20 * 30 \text{ lale} = 600 \text{ lale}$.

İkincisi, zımnı ama şüpheyi yer bırakmamacasına, lale tarhlarından değil de çarpma işlemi kullanılarak incelenebilecek tüm fenomenlerin sınıfından söz ediliyor. Yoksa örnek niye verilmiş olsun?

Gündelik deneyler ve sezgilerimiz tarafından dolaysızca olumlanan varsayım ya tespitler, bunlar. Olguları kullanarak yanlışlıklarını kanıtlamak da zor. Ama gündelik hayatın çarpma işlemine verdiği destek, metamatematik yapmak için yetersiz değil mi? Herşeyden önce gözleme dayanan sezgiler, ateşten gömlek değil mi? Onlarsız olamıyoruz, ama onlara her güvenişimizde de başımız belaya giriyor.

b) ELEŞTİRİ

İkinci noktadan başlayalım:

" $20 * 30 \text{ lale} = 600 \text{ lale}$ " işlemi,

" $10^{\text{galaksi}} * 10^{10} \text{ yıldız/galaksi} = 10^{15} \text{ yıldız}$ " işlemini haklı çıkartıyor.

10^{15} yıldız, teker teker sayılamayacağına göre, burada, küçük adetlerle yapılmış, herbiri umulan sonucu vermiş, sonlu sayıda deneyden hareketle, tüm doğal sayılan içerecek bir genelleme yapıyoruz-600 lale için geçerli bir aritmetik operasyon, 10^{15} yıldız için de geçerlidir, diyoruz. Buna kim karşı çıkabilir? Kimse! Ama, aşağıdaki tarihi hatırlatmalar, belki, herşeye rağmen ufak bir şüpheyi korumamıza hak verdirebilir.

Yüzyıl dönümüne dek, bu türlü akıl yürütmeleri, alabildiğine büyük sayıda nesneler için olduğu gibi, her boyuttaki nesne için de yapmaya hak görüyorduk, kendimizde. Toplanıp çarpılan nesnelerin hacminin 1cm^3 mü, 10 milyar km^1 mü, yoksa $0,000000000001 \text{ mm}^3$ mü olduğuyla ilgilenmiyorduk. Oysa şimdi, atom-altı süreçlerde " $10\text{foton} + 5\text{foton} = 15\text{foton}$ " türünden bir işlemi yapmak için, bir dizi koşuldan söz etmemiz gerekiyor. (Örneğin elektronların enerji seviyelerinin değiştiği durumlarda). Aynı biçimde, evrende hiçbir

Asansörcü, "Guguk Kuşu" filminden de tanıdığımız kızılderilidir. Yolculuk sırasında kızılderili, Einstein'a "Sırrını anladım, sen de bizdensin", der, "Dünyanın merkezinde durduğunu söylüyormuşsun; biz de böyle olduğunu biliriz". Bu doğru bir tezdir; doğruluğunu sadece bir avuç Navajo ile bir avuç uzman fizikçinin bildiği bir tez.

şeyin yitip gitmeyeceğini söyleyen korunum yasasını, ki bu yasa da toplama işleminin bir uygulamasıdır, ihlâl eden fizik uygulamalarını düşünüyoruz. Örneğin entropinin korunmadığını söyleyen kuramlarda. İnsanın içinde yaşamaya alıştığı nesneler dünyasının boyutları, yani olağan boyutlar söz konusu olduğunda, operativ bir hatasını tespit edemediğimiz basit matematiksel zihniyet, bu boyutların dışına çıkıldığında, kendiliğinden anlaşılabilirliğini, tabiiliğini yitiriyor.

Yarın bunun salt boyutla, kütleyle ilişkili bir kısıtlama olmadığını anlayabiliriz. Yarın doğayı öyle yeni teoriler ışığında görebiliriz ki, " $a * \text{nesne} + b * \text{nesne} = (a+b) * \text{nesne}$ " gibi temel saydığımız bir eşitlik bile, bize, şu ve şu metrik, şu ve şu gravitasyonel, şu ve şu enerjetik koşulların söz konusu nesne tarafından gerçekleşmesi halinde, yani istisnai olarak, doğru, aksi takdirde eksik/hatalı sayılır. Ya da daha kötüsü, yanlış bir teorinin ürünü gibi gözükebilir. Batı biliminin son yüzyılda yaşadıkları, böyle bir tahmini örneklemekle kalmıyor, çok da muhtemel kılıyor.

Öyleyse: bir alanda, bir tekil örnekler kümesinde başarıyla kurabildiğimiz herhangi bir matematiksel ilişkinin tanım kümesini, *a priori* olarak, nesne diye tanımladığımız herşeyi kapsayan bir küme için genelleştirmek, apaçık saçmadır. Ama sıkça saçmalandığı için, bu duruma işaret etmek doğru olacaktır.

Ağaçlarla ya da lalelerle ilişkisinin, insana matematiksel operasyonlar için uygun bir başlangıç yaratmış olduğunu söylemek, belki anlamlı bir antropolojik tezdur. Ama fazlasını

*Toplayıp çıkarır, çarpar bölerken,
inanmaya muhtaç olduğumuz, bir
lalenin bir lale, yarım tavuğun
yarım tavuk olduğu yollu özdeşlik
kavramına ne oluyor peki? 150 ışık yılı
uzaktaki partner-parçacıkların üstündeki
elektiriksel, manyetik, radyoaktif,
gravitasyonel koşullar değişince,
toplamaya çalıştığımız yarım tavuk
amorf bir kütle ya da Das Kapital'in III.
cildi haline gelirse ne olacak?*

iddia etmek, hatalı bir epistemoloji yapmak olacaktır.

Birinci noktaya ilişkin olarak: *Insignificance*'da Einstein, kaldığı otelin çatı katına çıkmak için asansöre biner. Asansörcü, "Guguk Kuşu" filminden de tanıdığımız kızıl derilidir. Yolculuk sırasında kızıl derili, Einstein'a "Sırrım anladım, sen de bizdensin", der, "Dünyanın merkezinde durduğunu söylüyormuşsun; biz de böyle olduğunu biliriz". Bu doğru bir tezdır; doğruluğunu sadece bir avuç Navajo ile bir avuç uzman fizikçinin bildiği bir tez. "Buna karşılık bütün Batı Dünyası başka bir doğru inanca sahiptir: Bir cismin merkezi varsa, bir tanedir. Örneğin, bir kürenin merkezi ortasındadır ve yüzeydeki tüm noktalara eşit uzaklıktadır. Bu bakımdan, ne yaparsa yapsın, nereye giderse gitsin, bir teorik fizikçinin sürekli dünyanın merkezinde kalması, saçmadır. Aynı şekilde, tüm Navajolar'ın sürekli dünyanın merkezinde bulunması mümkün değildir.

Bu örnek, sanırım, zaman ve mekânla ilgili en temel sezgilerimiz de dahil olmak üzere, tüm sezgilerimizin tartışma konusu edilebilirliğini gösteriyor. Sezgiler kültürel, teorik önkabullere, bireyin hayalgücü sınırlarına vb., vb.ne bağlı bir fonksiyondur. Kozmolojik görüşlerinin sadece Navajolar'dan değil, Einstein ya da Hawking'den ya da Feynmann'dan da gelişkin kolduğuna inanmayanlar, durup düşünmek zorundadır.

Başka bir örnek, modern parçacık fiziğindeki parite yasaları. Bunlar, bazı iddialara göre, bir

atom-altı parçacığın elektrik yükü gibi bir özelliğini değiştirdiğimiz taktirde, partner parçacığın kilişkin özelliğinin de, herhangi bir müdahaleye ihtiyaç kalmadan, değişeceğini söylüyor. Bir çeşit parçacık *woodoo*'su, çünkü partner parçacık çok uzakta da olabilir. Toplayıp çıkarır, çarpar bölerken, inanmaya muhtaç olduğumuz, bir lalenin bir lale, yarım tavuğun yarım tavuk olduğu yollu özdeşlik kavramına ne oluyor peki? 150 ışık yılı uzaktaki partner-parçacıkların üstündeki elektiriksel, manyetik, radyoaktif, gravitasyonel koşullar değişince, toplamaya çalıştığımız yarım tavuk amorf bir kütle ya da Das Kapital'in III. cildi haline gelirse ne olacak? Örnek hayali, fakat ciddidir ve bize, matematiksel işlemleri uygulayanın insanlar olduğunu, bu insanların da dünyaya matematik kullanarak bakarken, diğer konulardaki görüşlerinden ne denli etkilendiklerini gösteriyor. Beşbin yıldır, bir tarhtaki laleleri çarpma yaparak saymayı becerebiliyorsak, bu şüphesiz bir raslantı sonucu değil ama hesabımızı bir beşbin yıl daha böyle yapabileceğimizi düşünmek saflık olacaktır. Fizik konusundaki görüşlerimiz değiştikçe lale sayılarını çarpma yoluyla bulmanın da genel bir yol olmadığı anlaşılabilir.

Kısacası, bazı durumların, yapıları itibariyle, matematik operasyonları başlatmak için yeterli bir sonlu önkoşullar dizisini kendiliğinden sunduğunu düşünmek hatalıdır. Bu durumları daha yakından tanıdıkça, toplama, çarpma gibi basit matematiksel işlemleri bile, ancak her an değişebilecek ve sonlu olduğunu varsaymanın meşru sayılamayacağı bir önkoşullar dizisiyle birlikte nesnelere uygulayabileceğimizi, anlanz. Dünya maddi bir bütünlüktür ve bütünlüğün zihin tarafından izole edilmiş herhangi bir parçası, yapısal nedenlerle daha yatkın değildir. (Eğer biz böyle bir yatkınlık tespit ediyorsak, bunun nedenleri araştırılmaya değer.)

Evrendeki hiçbir maddi olay, bir matematiksel ilişkiyi cisimleştirmez. Sadece, insanlar, zamana, bireye, duruma, kurama, ideolojiye göre değişen matematiksel uygulamalarla olaya bakarlar.

ESKİMEYE YÜZ TUTMUŞ BİR MASAL

selçuk akman

Yine gelin olur mu gün dönümleri
Uzun, kusurlu dostluklarla tutulurken güneş;
Bir ölü Evinin rutubetini getirin
Üstü başı Sanki bütün hayal,
yoksul bir kızın üzüntüsü Çekiyor Yüreğimizi
Serinkanlı Sözler verebilirim, bundan Sonra her şey mümkün
Susuyorum Çünkü Çok konuşanlardan bana ne diyor biri
Bir başka yerde
Yabancı bir Evde duvar Saatlerine Saklanıyor uygunsuz Yüzüm
Zamanı yakalamak elimde değil
Elimden alınıyor, ısrarla yırtılıyor fermuarlar
Uykusuzluğum koltuklara bakar gibi;
yaşlanıyor gözlerim
Çünkü bitmiş bir filmin gözü yaşlı Seyircisiyim
Oyuncular anlamış; bu yüzden Acımışlar halime
Bu yüzden bir Araya gelemedi karar, şans ve haber
Cenazesinde Davutpaşa'dan Arkadaşları Ve ben
toprak Serptik Mezarına
ısrarla yürüdük, bir dost kalabalığım Ezdik yas tutarken
Serinkanlı Sözler verebilirim bundan Sonra her şey mümkün
Yine gelin gün dönümleri
Çünkü ben bi yerde Hata yaptım - Ama Nerde
Eskimeye yüz tutmuş bir masalı tekrar Anlatmış da olabilirim
Belki bu bir balkon Sefasıdır, kimbilir bir Şehir
Belleğimde habıs bir resmin Ayrıntısız gölgesi
tanıdık yüzler Aranıyor
Hiç bir ses yok Sanırım duvar Saati öldürmüştü kendini
ismini Alnıma yazdığım bir yüz Çizilirken Sırtıma
Sırtımda taşıyorum; Aykırı düşler kuruyor uzandığım yatak
Gece karanlık ki her zamankinden de daha karanlık anlatılanlar
Yine gelin gün dönümleri zamanla tanışsın Erken kalkan Çocuk

İssız bir yoldan geçerken Acımız
Serseri diyordu bir yanım ek git Ne olur!
ek git!
Arkandan Ağıt yakan yok diyordu
Oysa herkes biliyor ki
İki dudağımanın Arasındaki Armağanlarla
Mutlu olabilirdi Akşama uzanmış hasta yatağında
Elli yaşındaki yalnız Adam ve Şimdi Ne önemi var

Hayır üstünüze gelmesin Ayrıntılar
Şeytan Ayrıntılarda gizlendi diyor biri
Hayır! aynalarda gizlidir Şeytan
Bu yüzden Sıkılıgandır bir yanım Sinemalara Adım Atamaz
Bir yanımda hep tarafsız kalmış bir çocuk
Yangınlar Çıkarır; bir yanım çıplak ten yorgunudur
Serseri diyor bir yanım Çek git Ne olur
Pişman Akşamları üste çıkarırken geç saatler
yine gelin Olur mu gün dönümleri
Çoktan yıkılmış bir Salacak rıhtımında buluşalım
ya da Siste batan gemiler çalsın ömrümüzden
Çünkü Eskimeyi Seçmiş bir Adam var karşınızda
Elleri birbirine dolaşır hesap Sorsanız; Söz biter
Müzik Susar birdenbire ölüm yeniden tanımlanır
Ne Anlatabilirim ki Size / Siz ne anladınız

Geri döner mi Savrulan Çılgılık
ya da Suçluyu Ele verirmiydi kendini öldüren kadın
Bir düşüncenin Açmamış çiçekleriydi ömrümüz
Şimdi Ne önemi var gündüzün, saat oniki; gece ve müzik
Dinleyici isteklerinin Ne önemi var cenaze törenlerinin
Düğümlendi gırtlığımdaki hece ve Ezbere okundu şiir
yine gelin gün dönümleri bana siz hak verin
gelecek dünde gizli demişlerdi ve bu bir film
"Sessiz ve derinden git" demişti biri
Bir denizaltı gibi torpidolarımı boşaltıyorum bu gün
Dile gelmez masallar anlatıyor pastel renkler
tespih tutuşundan belli bir adam belki öteki
Alıyor Elimden Oyuncaklarımı kimbilir bu bir Şehir
Derken Balkon Sefaları, günebakanlar Sarıyor her yanı
Çıkış yok, heryer heyecan, heryerde korku
Yanımda kurşunum tükenmiş, Adamlarım hain
Ülkemin her yanı bilfiil işgal Edilmişse Ne Çıkar

Serinkanlı Sözler verebilirim, bundan Sonra her şey mümkün

GÖK DAĞI'NIN YILAN TANRIÇASI

sadık türksavaş

Gök Tanrısı'nın henüz gökyüzündeki tahtından gürlemediği, Yer Tanrısı'nın henüz yeraltındaki sarayından kükremediği, gökyüzünü ve yeryüzünü bir arada tutan Dünya Dağı'nın ezeli ve sonsuz bir denizin üzerinde yüzdüğü zamanların evreninde, eteklerinde aslanların gururla beklediği bu Dağ'ın zirvesinde, gerçek ağacının üzerinde;... Rahmin hayat yaratan ritmini ve hayatı besleyen suların uysal şarkısını, ayın büyümlü renk ve biçimleriyle taçlandığı dimdik duran başında temsil eden, kendi derisinin altından yeniden ve yeniden çıkarak, ebedi hayatın sonsuzluğuna doğru akıp giden, sol eli ile cinsel organını tutup, sağ eli ile sol memesini, her güz kendi içine çekerek simgesel olarak öldürdüğü, ancak her bahar kendi rahminden tekrar ve tekrar doğurduğu Yabanıl Oğlu'na cömertçe sunan, hem toprağı işleyici bir fallus, hem de toprağı yutucu bir uterus gibi görünen, mertebesi akıl, mekânı onur, kapısı cennet, hizmetkârı güneş, yıldızı Venüs, asası tunç, ısıltısı gümüş ve adı güzellik olan bir Yılan Tanrıça hüküm sürmekte idi.

Tabiatın zorlu güçlerinin henüz titan*laşmadığı, kentlerin çevresinin henüz surlarla çevrilmediği, insanın günahkâr bir yaratık olduğunun henüz keşfedilmediği, "Bana sunarsan, ben de sana sunarım" ilahisini okuyan Hesperides*'lerin yerini, "Bana sunarsan, ben de sana zarar vermem" şarkısını okuyan demon*ların henüz almadığı, Tannça'nın Yüce Dağı'nda söken gül parmaklı şafağın pembe saatlerinde başlayan törenlerin, hayatı kutsal tek-ruh olarak coşkuyla onurlandırdığı, ...Cehennem dipsiz kuyularına çöken alaca karanlığın kasvetli saatlerinde başlayan satirik* ayınlerin, hayatı

kendinden geçişin kanlı çılgınlıklarına henüz dönüştürmediği zamanların bu ılıman dünyasında,... ve henüz savaş baltası ile yağmanın yerine, sabır ve çabanın neşe ve refah kaynağı olduğu talihsizliğin bu altın çağında,... Bir gün; kuzey ülkesinin karanlık ormanlarından çıkarak yüklendiği demir yığınının ürkütücü görüntüsü ve gürültüsü içinde, Dünya Dağı'nın eteklerine doğru aslan yürekli bir kahramanın ağır ağır yaklaşmakta olduğu görülür.

Binlerce yıldan beri, Yabanıl Oğul'un flütünden dökülen gizemli nağmelerin ritmine uyarak, çiçek çiçek açan derin bilincinden, Dünya Dağı'nın eteklerine doğru yaklaşmakta olan bu belirsiz yabancı'nın sert ayak sesleriyle uyanan tabiatın Yılan Tanrıçası, flütünü susturarak korkuya kapılan Yabanıl Oğul'una şöyle seslenir:

-Çal flütünü ey kırlarımın yaban-oğlu, unutma ki... Ben hayatın hem kundağı, hem de türbesiyim.

Ancak telaşa kapılan Yabanıl Oğul, flütünü tutacağı yerde, sağ elinin bütün parmaklarını aniden toprağa yapıstırarak şöyle haykırır.

-Ey kudretli toprak Anam, yüzbin çığlıkla seni şahit tutuyorum ki, bu yaklaşan yabancı, kara zamanların bir habercisidir.

Ansızın bulunduğu noktada hareketsiz kesilerek bakışını Ulu Dağ'ın zirvesine diken bu meçhul kahraman, gürleyen sesiyle yukarıya doğru haykırır.

-Ey Yılanların Tanrıçası,... Kadim ve kutsal bir Çınar'ın üzerinde kurduğu tahtından, tüm kara ormana hükmeden demir başlıklı efendim-rahibin oğluyum ben.

Ellerindeki ve üzerindeki demir yığınının, kulakları bu sese yabancı olan Dünya Dağı'na, doğru silkeleyerek devam eder.

-Kutsal Çınar'dan, kara ormana hükmetmek ihtirasıyla yanıp tutuşan

* Titan. - Olimpos iktidarı öncesi insan yiyen devler

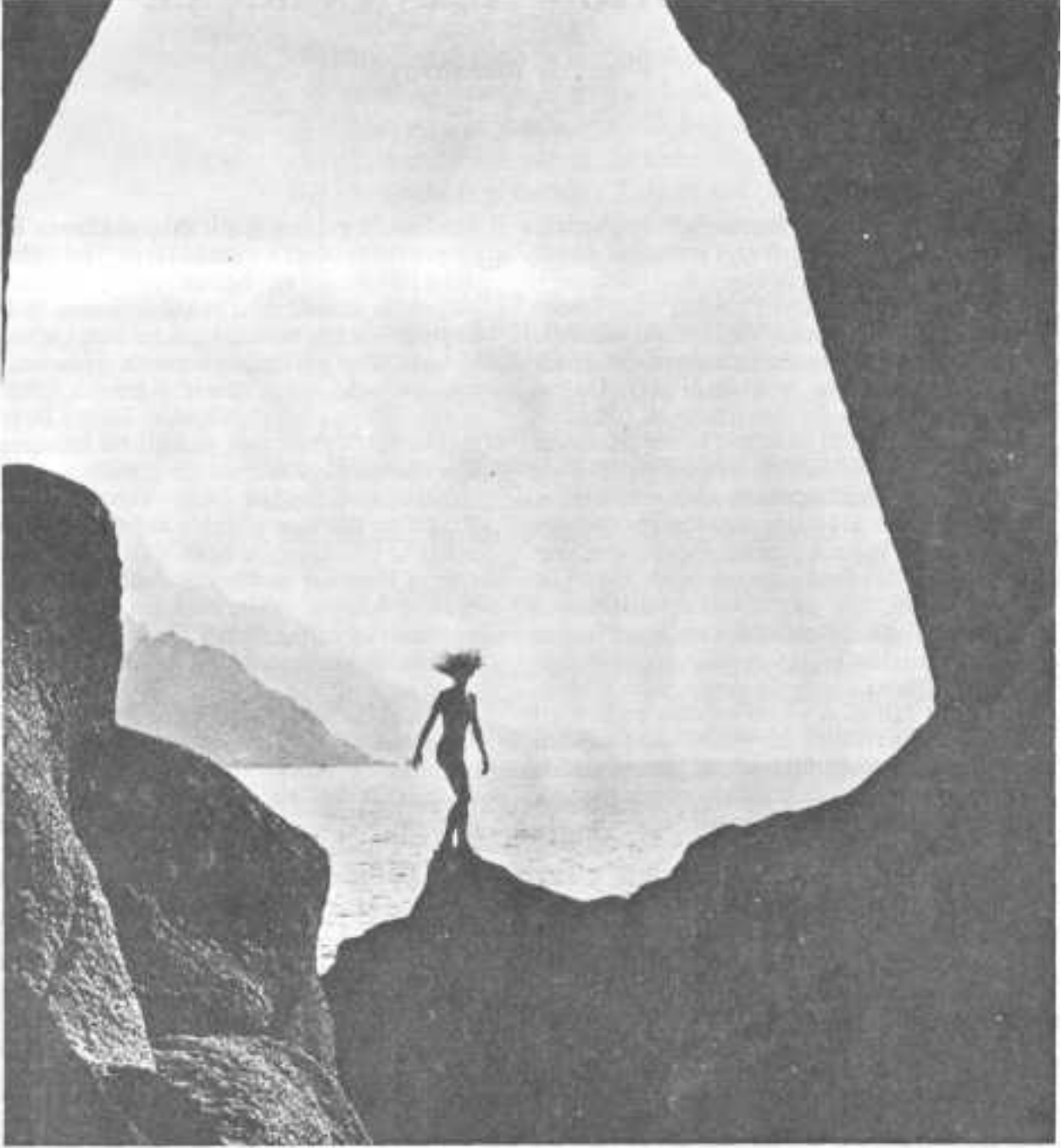
* Hesperides- Gecenin babası/ doğan kızları

* Demon - Şeytan, cin

* Satirik - Cinselliğin kışkırtıldığı

deja vu

herbert rosenberg

*Çal flütünü ey kırlarımın yaban oğlu, unutma
Ben
hayatın hem kundağı, hem de türbesiyim.*

düşman rahiplerin gönderdiği demonların, ne zaman ve nasıl görüneceği belli olmayan tuzaklarına karşı, efendim-rahibin bir soluk daha alabilmesini sağlayabilmek için, göz kırpışlarımdan dahi vazgeçmiş bir savaşçıyım ben. Bir an gülümseyerek duraksar ve tekrar konuşur:

-İşte bir gün,... Bir Hesperides'in kulaklarımı okşayan aşk şarkısının büyüüne kapılarak, Kutsal Çınar'dan oldukça uzaklaşmıştım... ve nihayet O'nu Birlik Irmağı'nın bir cennet köşesinde gördüm. Sesi giderek düşer.

-...İşte o an, ... demirin gücünü, herşeyin başlangıcında olduğu gibi, tekrar demirin yükü gibi hissettim, ve ... yükümü attım.

Korkusunu atlatan Yabanıl Oğul, sevinçle flütünü kaparak tekrar tabiat ananın derin bilincindeki ritmine akord olmaya çalışırken, Yılan Tanrıça içli bir sesle konuşur.

-Ey, tunç bakışlı, demir başlı, gün ışığına henüz çıkan kara ormanın kahramanı,... Kutsal Çınar'a döndüğün zaman, efendin-rahibin kesik başını ağacın dibinde, demir başlığım da düşman rahibin başında buldun sen... ve, kendi rahipliğine, kâbuslarla dolu olmayan bir taçlı baş aramak için yollara düştün... ve, benim eteklerime tutunarak, Dünya Dağı'nın zirvesindeki gerçek ağacına ulaştın ... ve, bundan böyle; ılımlı güneşin bu kutsal makamına gururla bakan aslanlar, sırtlarını Dünya Dağı'na çevirecek, sağ pençelerini kaldıracak ve dört bir yöne doğru kükreyecekler ... ve, çünkü sen kızgın güneşin yeni doğan oğlu olacaksın artık.

Kara ormanın tunç bakışlı kahramanının güçlü ellerinde havaya kalkan demir yığını,. Yılan Tannça'nın gözlerim kamaştırırken,... O ise, kararlı ve sert adımlarla Dünya Dağı'nın kutsal makamına doğru hızla yaklaşmakta, belki de hiç bitmeyecek olan acılı bir çağı başlatmaya hazırlanmaktadır.

-Ben, kişi iradesinin ve özgürlüğünün asla yumuşatılamaz olan habercisiyim.

...Ey Yılanların sonlu Tanrıçası.

İşte, o zamanlardan beri, Birlik Irmağı'nın kıyısında, genç bir söğüt ağacının altında, Yılan Anası'nın parçalanan gövdesine ağıt yakan Yabanıl Oğul'un, hiç susmayan flütünden dökülen nağmelerin ritmine uyan tabiat korosu, hep bir ağızdan şu ilahiyi söylemekteydi.

**"Ey, nice kahramanları toz gibi yutan zamanın sırrı,
Şunu bilsinler ki, ölmek kolay, yok olmak yoktur.**

**Ey, tabiatın yerinden edilip de, demonlaşan Ana'sı,
Şunu bilsinler ki, ölmek kolay, yok olmak yoktur."**

1. DÜNYA KİTAP ŞİİR ÖDÜLÜ

Herkese açık, **kitap basımı ödüllü** etkinlik
DÜNYA KİTAP Dergisi'ne 24 Mart'a kadar göndereceğiniz yayımlanmamış
üç şiiriniz arasından birisi
bir ön kurulun değerlendirmesi sonucu finale kalabilir ve
DÜNYA KİTAP'ta basılabilir
Ocak, Şubat, Mart, Nisan aylarında çıkacak DÜNYA KİTAP'larda
yayımlanacak bu şiirler Nisan içerisinde
Seçici Kurul'un değerlendirmesine sunulacak
Yaş ve konu sınırlaması olmayan ödülde
Doğan Hızlan, Hilmi Yavuz, Mehmet Başaran, Kemal Özer,
Refik Durbaş'tan oluşan
Seçici Kurul, finale kalanlar arasından seçeceği bir şairin çalışmalarının
kitap haline getirilmesi için karar verecek
İki şair ise DÜNYA KİTAP logosu taşıyan birer dolmakalem sahibi olacak
Sonuçlar DÜNYA KİTAP'ın Mayıs sayısında açıklanacak
On formayı (160 sayfa) aşmayacak şekilde DÜNYA KİTAP tarafından
hazırlanacak bu kitap için, şairin elinde yeterli şiir yoksa
hakkı saklı kalacak
DÜNYA KİTAP bu yapının dağıtım ve sunum işlemlerini de üstlenecek.
Şaire, satış miktarı üzerinden yüzde 20 telif ödeyecek.
Şiirlerinizi DÜNYA KİTAP 1. Şiir Ödülü, Narlıbahçe Sokak No: 15
34440 Cağaloğlu/İSTANBUL adresine gönderebilirsiniz

MADONNA AÇMAZI*

helen haste

Kuşağının en başarılı pop yıldızlarından olan Madonna kitlesini öylesine derinden etkilemekte ki onun gibi giyinmenin ötesinde birçok kız "o olmak" istemektedir. Madonna'nın yarattığı bu güçlü imaj feministler ve karşıtları arasında düşüncelerin değişmesine neden olmuştur. Görünüşte erkeklerin fantazilerini doyurmaya yarayan giyimi ile cinsel özgürlüğünü kazanmış kadın arasındaki karmaşık imajı, her iki grubu da, *kadınlara ilişkin önyargıları güçlendiriyor mu yoksa buna karşı bir tavır mı geliştiriyor* konusunda bir fikir birliğine varmaktan alıkoymaktadır.

Yeni erkek imajı da netlikten hayli uzak. "Yeni erkek" birçok istenen özelliğinin yanısıra değişen erkeksiliği ile yandaşları arasında bile bir endişenin doğmasına neden olmaktadır. Acaba geleneksel erkeksiliği kadınsılıkla yumuşatmakta mı yoksa erkeksiliğe tamamen mi karşı mı koymaktadır?

Toplumumuzdaki cinsel rollerin değiştirilmesi ve cinsel ayrımcılığa karşı verilen mücadele, kuşaklar boyunca taşınan bu rollere ilişkin inançlara karşı süren bir meydan okumadır.

insanlar "tam anlamıyla" erkeksi veya kadınsı olmayı had safhada önemsemektedirler ve bu tür bir şartlanmayı ortadan kaldırmak bir kuşakta yapılacak iş değildir.

Zorluğun bir kısmı, bu inançları sadece erkekler ve kadınlar üzerine düşünürken değil tüm dünyamızı tanımlarken erkek ve kadın atıflarına başvurmamızdır.

İnsanlar "tam anlamıyla" erkeksi veya kadınsı olmayı had safhada önemsemektedirler ve bu tür bir şartlanmayı ortadan kaldırmak bir kuşakta yapılacak iş değildir. Ayrıca, düşüncelerimizdeki kutupsallık bu baskıların neden bu kadar güçlü olduğunu göstermektedir. Kutupsallık batı kültüründeki en önemli metafordur. Ve bu kutupsallık cinsel rollere uygulandığında mesele *kız çocuklara oyuncak bebek oğlanlara silah vermenin* çilesine geçmekte, düşünce dünyamızın büyük bir bölümüne yayılmaktadır. O yüzden cinsel rollere karşı meydan okumak inançlarımızın büyük bir bölümünün altına dinamit koymak anlamına gelmektedir.

Kutupsallık "ya şu/ya bu" demektir. Öyleyse erkeksi olmak kadınsı olmamak anlamına gelir. Batı kültüründe bazı karşıtlıklar erkek/dişi kutupsallığını ima eder: kamusal/özel, sert/yumuşak, etken/edilgen, akılcı/içsel, düşünmek/hissetmek, bilim/sanat gibi. Bu metaforlar şairane hoşlukların ötesinde hem bilim çevrelerinde hem de halk arasında düşüncelerin altında yatan kuramları ifade etmektedir. Örneğin, bir kurum için "dinazor" dendiğinde herkes ne kastedildiğini bilir.

New Scientist, 15 Feb 1992, Splitting Images: Sex and Science. Murat Gülsoy ve Sedef Erkman Türkçeleştirdi.

örneğin Prenses Diana'nın bikiniyle fotoğraflarının çekilmesi "özel"e yapılan bir saldırdır. Fakat, mayolu bir erkeğin şok edici hiç bir değeri yoktur. Sanatın bir çok alanı, kadını giyinirken keşfederek kadının "özel"ine yapılan bir saldırı üzerine kuruludur; onun cinselliğine kanuna aykırı erişim geçici tatlı bir histir.

Üç yaygın metafor bunu daha iyi gözler önüne serecektir. Etken/edilgen kutupsallığı davranış düzeyinde, çocuk oyunlarından çok daha geniş bir alana yayılmıştır. Erkeklik, hükmetme ve denetlemeye ilişkin davranışların eşanlamlarıdır. Sadece erkekler etken ve hükmeden olark görülmez ayrıca etken ve hükmedici diğer davranışlar da erkeksi kabul edilir. Bu, liderlik, karar alma gibi süreçlere; kurumların, savaşların hatta teknolojinin işleyiş üslubuna uygulanabilir.

Etkenlik, hükmedicilik ve erkeklik denklemi çoğu zaman nettir. 17. yy. da Francis Bacon bilimin 'Yeni Felsefe'si için şöyle demiştir: "Doğa, insan (erkek) eli ve sanat tarafından doğal durumundan çıkmaya zorlanmıştır ve mükemmel kullanımın birçok sırrı ortaya konulmuştur." Bu yüzyılın sonunda, Rupert Brooke'un "Erkeklik dünyanın biricik umududur" görüşü yayımlanmış ve girişimcilik tarafından desteklenen gelişme, denetim ve genişleme metaforlarında yansımıştır.

En yüzeysel şekliyle erkek-işte, kadın-evde senaryosunda görünen ikinci kutupsallık da *kamusal'a* karşı *özel* ayrımıdır. Toplumsal hayattaki kadınlar erkek yakınları, meslektaşları

ve öğretmenleri tarafından tanımlanır ve çoğu, baştan kabul edilmiş toplumsal hayat, aile ve cinsellik açmazına yaşarlar. Fakat, mesele daha karmaşıktır. Yaşamda birçok durum erkeksiliğin toplumsal gösterişi ile uyumsuz- özellikle duygular ve "içteki kişi"nin birçok yönü... Bu basit olarak erkeksilik kalıbı değildir; tam tersine altta yatan inanç, erkeğin toplumsal yaşamının onun "özel" ihtiyaçlarını karşılayan bir kadınla birarada varolması gerektiğidir. Bu yüzden, kadının "özel" bir yere kadar kendisi içindir, asıl ödevi erkeğin özelini sağlamaktır. Kadının toplumsal hayattaki çelişkisi, erkeğinden gerekli özel desteği nasıl kazandığı değil, fakat kendi toplumsal ve kişisel görevlerini nasıl uzlaştırdığıdır.

Toplumsal ve özel yaşantıların sınırları değişik sembollerle tanımlanmıştır. Kadınlar için, *özel hayatın taciz edilişi* fiziksel benlerine karşı yapılan bir eylemdir ya da fiziksel yaşantının ortaya çıkışıdır; örneğin Prenses Diana'nın bikiniyle fotoğraflarının çekilmesi "özel"e yapılan bir saldırdır. Fakat, mayolu bir erkeğin şok edici hiç bir değeri yoktur. Sanatın bir çok alanı, kadını giyinirken keşfederek kadının "özel"ine yapılan bir saldırı üzerine kuruludur; onun cinselliğine kanuna aykırı erişim geçici tatlı bir histir. Onun özeli, bu erişime karşı sınırları nasıl koruduğuyla tanımlanır. Oysa erkek çıplaklığı cinsel bir erişimden çok bir gülmece ve ciddiyet kaybı meselesidir.

Körfez Savaşı kadınsılık ve erkeklik sınırlarını, ve özel/kamusal metaforunu etkilemiştir. Savaş her zaman tam anlamıyla erkeğin alanı olmuş ve tartışmasız kamusal bir olay olarak kabul edilegelmiştir. Falkland Savaşında, önceki savaşlarda olduğu gibi

Kadınların kaotik, önceden tahmin edilemeyen ve denetlenemeyen güçlerin etkisindeki doğaya daha yakın oldukları iddia edilmiştir. Dahası, kadınların kontrol edemedikleri cinsel istekleri olduğuna inanılmıştır. 1486'da yazılan Malleus Maleficarum, kadınların doymak bilmez şehvet düşkünlüklerini yatıştırmak için şeytanla arkadaşlık ettiklerini ve böylece cadıya dönüştüklerini iddia eder.

kahraman genç erkekler cesaret ve kararlılık göstererek çıkartmada başarılı olmuşlardır. Anneleri ve kız arkadaşları ise evde duygusal ve kadınsı kalmışlardır.

Buna karşın, İngiliz televizyonundan görülen Körfez Savaşı'nın üç belirli unsuru vardır. Birincisi strateji, taktikler, yüksek teknoloji ve yeni mükemmel savaş oyuncularının üzerine stüdyo tartışma maratonlarıdır. İkinci unsur sınırdaki askerlerin yaşadığı acının, korkunun ve gerilimin ifade edilişidir; belki de ilk kez erkeklerin erkeksiliklerinden şüphe duyulmaksızın bu tür duyguları toplum önünde ifade etmelerine izin verilmiştir. Acaba erkeksiliğin kabul edilebilir sınırlarında bir genişleme mi olmakta yoksa bu imaja tamamen bir meydan okuma mı gerçekleşmektedir?

Üçüncü unsur ise gerçekten bir meydan okumadır. Bu evlerinde çocuklarıyla birlikte oturanlarla birlikte cephedeki kadınların varlığıdır. Onların savaşa katılımının tartışması yapılırken, karşı çıkanların da yandaş olanların da açıkça ortaya koydukları varsayım, savaşın özel alanın (erkekler tarafından) toplumsal olarak korunması olduğudur. Ve bu tartışmalar

savaş ve barış ile erkeksilik ve kadınsılık arasındaki ilişkiyi güzelce yansıtmışlardır. Kadınların fiili olarak cephede varolmaları kadınların edilgen ve barış yanlısı olmalarını gerektiren doğalarına karşı bir çelişkidir.

Son değineceğim kutupsallık, akılcılık kaos karşıtlığıdır. Bu kutupsallığın, bizim uygarlık kavramımızın çok derinlerine uzanan eski bir tarihi vardır. Kartezyen devrimin ortaya çıkardığı düşünce, doğa'nın/kaosun denetlenebilir ve onu anlayacak yasaların bulunabilir olduğudur. Bugün, biz bir taraftan akılcılığın (ve bilimin) kaosu yendiğine inanmak durumundayken aynı zamanda da mantıksızlığın olasılığına karşı tetikteyiz. Bilimin "efendilik" modeline meydan okumak isteyenler, bir yandan tehlikeli doğal güçlerin teknolojinin yanlış kullanımına karşı serbest bırakılmasını ve bir yandan da kaos metaforunu kullanırlar. Bilim-kurgu bu metafora sık sık başvurur.

Akılcılık/kaos ve erkeklilik/dişilik arasındaki bağın iki ucu var: zihinsel işleyişteki cinsiyet farklılıkları hakkındaki tahminler ve cinsellik güçlerinin kaosun güçleriyle eşitlendiği daha karanlık bir taraf. Aristo ve Eflatun'dan beri, akılcılık erkeklikle, kaos dişilikle tanımlanmıştır. Kadınların kaotik, önceden tahmin edilemeyen ve denetlenemeyen güçlerin etkisindeki doğaya daha yakın oldukları iddia edilmiştir. Dahası, kadınların kontrol edemedikleri cinsel istekleri olduğuna inanılmıştır. 1486'da yazılan Malleus Maleficarum, kadınların doymak bilmez şehvet düşkünlüklerini yatıştırmak için şeytanla arkadaşlık ettiklerini ve böylece cadıya dönüştüklerini iddia eder.

Doğayla olan ilişkinin organik metaforu, nesnelliğin ve aklın konusu olan fiziksel

Kadınlar onun yerine, akılcılık ve kaos arasındaki içsel savaşıta, hakemlik görevi üstlendiler ve erkeğin sınırlayıcı gücü oldular, iyi, "kadınsı" kadın bu medeni rolü oynadı, düşmüş kadınlar ise erkek kaosunu özgür bıraktılar.

dünyanın metaforuyla yer değiştirdiğinde, cadılıkla ilgili inanışlar gözden düştüğünde bile, erkeklik-akılcılık eşitliği bozulmadı. Bu düşünce, en azından, aydınlanma sonrası akılcılığa duyulan heyecanla da desteklendi. 19.yy.da kadın cinselliği hakkındaki kavramlar, doymazlık ve kaostan, iffet ve faziletli bir cinsiyetsizliğe doğru değişti. Bu arada erkek de, potansiyel kaotik tutkuların merkezi haline geldi. Ancak, kadının tutkudan yoksun olması ona akılcılık tacını kazandırmaya yetmedi.

Kadınlar onun yerine, akılcılık ve kaos arasındaki içsel savaşıta, hakemlik görevi üstlendiler ve erkeğin sınırlayıcı gücü oldular. İyi, "kadınsı" kadın bu medeni rolü oynadı, düşmüş kadınlar ise erkek kaosunu özgür bıraktılar.

Bugünlerde, birçok kişi için cinselliğin metaforları, iki taraflılık, zevkte eşitlik ve cinselliğin sağlıklı ve olumlu olması anlamına geliyor. İstisnalar, kaos ve güçlerin eşitsizliğinin çok açık şekilde görüldüğü ve kadının masum ve incinebilir olduğu tecavüz ve pornografi. Yeni İnsan/Erkeğin yaratılması ve erkek tutkusunun karanlık yanının farkına varılması arasında bir büyük gerilim var. Bir çok anti-feminist, akılcılığın güçleri ve fallik güç arasındaki İnsan/Erkeğin metaforunu onaylıyor. Filozof Roger Scruton feminizmi uygarlık için ciddi bir tehlike olarak görüyor

çünkü femizinizmin, kadının, erkeğin cinsel kaos yaratmaktaki potansiyelini sınırlayıcı rolünü azalttığını düşünüyor.

Erkekliğin geleneksel kavramlarını değiştirmeye çalışmak, insanlığın nasıl gelişeceği ve çevremizle en iyi ilişkiyi nasıl kuracağımızla ilgili yaygın inançlara meydan okumak anlamına da geliyor. Benzer bir meydan okuma da, kutupsallığın metaforlarını organik bir evren içindeki uyuma terketmemizi söyleyen Yeşil Hareketi'nden geliyor.

Yeni Erkek/İnsan'ı yaratmak ve Madonna'nın paradoksunu çözmek, cinsiyet ilişkilerinin içice geçmiş ve dünya görüşümüzü büyük ölçüde etkileyen metaforlarıyla yüzyüze gelmeyi gerektiriyor. Cinsi farklılıkları yadsımak birçok bilimsel kanıtla desteklenen akılcı bir yol ancak daha geniş çaplı kültürel sorunlar var. Scruton ve meslektaşları feminizmi uygarlığa karşı büyük bir tehdit olarak görürlerken haklılar; cinsiyet metaforlarına meydan okumak, sınıflandırdığımız, ikiye böldüğümüz ve dünyamızı anlattığımız metaforlara daha geniş çaplı ve çağdaş bir meydan okumanın bir parçasıdır.

FRIZCOBALDO DİYE BİRİ

bânu erdoğan

Nar şerbetini içerdi Frizcobaldo
Dinlerdi Barok müziğin tatlı tınısını
Bulamazdı içinde hayata dair birşey
Ama yaşardı.

Düşünürdü yıldızlı gecelerde sonsuzluk üzerine
Kendince bir şeyler saçmalardı.
Zevk alırdı yalnızlıktan,
Ne yaşamı, ne ölümü beklerdi.

Ağzında nar şerbetinin acı-tatlı tadı,
Anılan, müziği ve yıldızlan
İçinde kimseye açamadığı gamlan vardı.
İşte böyle biriydi Frizcobaldo.

Engin bir boşluk vardı görebildiği her yerde
Ama o, inatla uzaklara bakardı
En küçük ayrıntıyı kaçırmamaya kararlı.
İçini titretirdi korkmamak,
Gülümserdi.

Sevgiyle aydınlanırdı gözleri gülümseyince
O yalnız, müziğin sesini dinlerdi.

NE ZAMAN SENİ HATIRLAMAK İSTESEM

özlem büyüközden

*Biliyorum Afrika çarptığında Amerika'ya
deniz tabanı dayanmadığından basınca
Alpler olmuştu ve dayanamamış
bir okyanus dibi olan Hirnalaya
en yüksek dağdır dünyanın
doruğunda, deniz zambakları bulunur.*

Siyah beyaz fotoğraflardan

anyorum ne zaman seni hatırlamak istesem
fotoğraflardaki neşeli yüzleri
uzak liman girişlerini
liman girişlerine bırakılmış bavulları
ışıklı laternalan anyorum
kahkahalan bodrumkatı dumanaltı.
Bilmediğim bir dilde düşünmeye çalışıyorum.
Hatırlayamıyorum.
Şimdi ölü olan erkeklere verdiği
sözler geliyor aklıma
hepsi inadına kalkık bakışlı
hepsinin dev yalnızlıkları üzerinden mutlu oldu
başkaları
çaresiz çok iyi bildiğim bir dile çeviriyorum
o geceyarısı yağmurunu.
Hatırlayamıyorum.
O zaman
yanımda sadece
denizzambaklarını götürüyorum
Pek çok renkli bir fotoğrafa.

KABUSNAME

3.bölüm

kaan yazıcıoğlu

Ben tabii ki böyle bir rüya görmedim. Bahsettiğimiz adam görmüş olabilir belki. Ama görmüşse, ve eğer sabah kalktığında, yatak odasında iki adamla karşılaştıysa, onların kendisine sorular sormasını çok yadırgamaz herhalde. En azından, bir kâbus sonrasında iki yabancıyı pek de dostça sayılamayacak bir tavır içinde yatak odanızda, başucunuzda bulursanız, gerçeklik duygusunu yitirmemek için, onların sorular sormasına katlanabilirsiniz. Bu şekilde de herşey mantıklı olarak yerli yerine oturmuş olur. Kâbuslardan uyanılan bir gecenin sabahında, herşeyin sıradan ve gelişigüzel ilerlediği bir dünyaya alışmak nasıl zor olurdu değil mi?

O zaman kâbus gören şanslıydı denilebilir. Zira, bu iki arkadaşı -aslında pek arkadaş da sayılmazdı, yalnızca bir meslektaşı aracılığıyla tanışıyordu onlarla- ona herşeyini yitirdiğini söylediler. Evini, içindeki eşyalarını. Hatta adamlardan biri fazla şeyi olmamasının iyi olduğunu, yoksa onların da ipoteklenebileceğini, dolayısıyla az şey kaybettiğini söyledi. Bu da sevindirici bir durumdu kuşkusuz. Elbiselerine bakmalarının sebebini ise yanlış anlamamalıydı, bu basit bir önlemdi sadece.

K. yavaşça doğruldu. Masasına oturdu. Biraz kendine geldikten sonra, yavaşça:

-Sizi kim aldı içeri sorabilir miyim? diye söylendi.

-Kapıcı. Uzun süre kapıya vurduk. Uyanmadınız. Kapıcı da bir yedek anahtar varmış. O bize kapıyı açtı.

Bunu diyen adam, şimdi K. yavaşça farkediyordu, diğerine göre daha tıknazca, fakat daha hareketliydi.

"Biz söyleneni yapıyoruz." K.'nin bir an bir çarşaf çıkaracağını zannettiği cebinden abartılı bir hareketle bir kağıt çıkardı. Çok kısa bir an tereddütten sonra: "Bu imza sizin mi değil mi?

Üsttekiler buna bakarlar." K.'nin ve ötekinin bakışları altında oda içinde aşağı-yukarı yürümeye başladı. Birden aklına önemli birşey gelmiş gibi durdu. Cebinden bir de paket çıkardı. K.'ya "Sigara?". Hayır. Ötekine uzatmadan kendi bir tane yaktı. K. öksürdü. O yine bir an durdu, sonra dolaba doğru yürüyüşüne devam etti. Önemli birşeyler söylüyormuş gibi -K.'ya adamın midesi ağrıyormuş gibi geldi- bir yüz ifadesi takınarak devam etti: "Bunda kızacak birşey yok. Dostluğumuz değişmez. Hatta, evet, anımsıyorum, bir defasında, ortak dostumuzun da bulunduğu bir cemiyette, öyle değil mi? -öteki başını salladı- anlatmıştık: Nazik mesleğimiz bizi fazla dost sahibi olmaktan alıkoyuyor. Bunda bize gücenecek bir yan yok. Tabii belki bizim aramızda, ama herneyse, bu başka birşey. Odada bir süre kimsenin konuşmayacağı bir sessizlik oldu. K. "Artık şu meselenin aslım bir öğrensem" dedi. İkisi de ona baktılar. "Biz de sizin kadar biliyoruz" diyecek oldu masada oturan. Ayaktaki hemen araya girdi: "Bu imza sizin mi değil mi? Gerçi bu bizi ilgilendirmez. Hatta daha sonra imzaya da itiraz edebilirsiniz. Ama bu durumda banka kefillerin üstüne gider, onları umursuyorsanız tabii. Onlar da sizi ele verebilirler. Bazı avantajlarınız da yok değil; bizden duymuş olmayın, imzaya red durumunda bilirkşi raporunu değerlendirmeleri uzun sürebilir, bu süre içinde siz de avukatınızla yürütmeyi durdurma kararı alıp eşyaların satılmasını engelleyebilirsiniz. Geri alamazsınız, ama bu da bir şeydir hiç olmazsa. Değil mi?"

-Biliyor musunuz, dedi K. benim hiçbir bankaya borcum falan yok.

-Tabii, tabii bize birşey söylemek zorunda değilsiniz.

- Biz hep böyle deriz, dedi K.'ya yakın oturan.

-Ve böylece her türlü şüpheyi baştan engellemek isteriz.

Geçenlerde birisi tinerci çocukların sucuk yapıldığını söyledi. Bir başkası ise "iyi olmuş" deyip, gelen geçenden para istediklerini, bir tanesinin hemen Sütış'in karşısında kendisine tüküren bir adamın boğazına doğru bir şişe salladığını anlatmıştı.

Anlıyorsunuz değil rai? dedi ikincisi.

-Evet, tabii dedi K.

Arkasına dönüp camdan aşağıya baktı. "Bu adamlarla konuşacak bir şey yok".

-Konuşabileceğim biri yok mu?

-Yok. Herşey bu belgede yazıldığı kadar açık ye seçik.

İmzanın sizin olduğuna karar verildiğine göre, bizim yapacak tek şeyimiz kalıyor.

-Neymiş o?

-Bu eşyaları teker teker aşağıya indirmek. Yo, hayır, sizin yardımınıza gerek yok. Yardım etmeyeceğinizi biliyoruz zaten. Nedense bu gibi durumlarda borçlular duygusal davranıyorlar.

Aralarında gülüşmeler, K. yine pencereye döndü. Bütün bunlar sanki bir başkasının başından geçmiş gibi. Şimdi ben onun rüyasındayım. Başka türlü olamaz. Herşeyi alıp dar merdivenlerden aşağıya inecekler.

Pencereden aşağıya, istiklal Caddesi'ne baktı. Henüz gün yeni gelmişti caddenin üzerine. "Çocukluğumu bu caddenin üzerinde geçirmedim ben" diye düşündü. Ne de başka bir caddenin. Artık birçok yerlerde geçiyor insanların çocukluğu. Aslında, kimse çocukluğunu bu cadde üzerinde geçirmemiştir. Hatta birkaç parça börek alıp telaşsız adımlarla evine yürürken karşılaştığı tinerci çocuklar bile. Onları başka bir caddeydi. Benimki gibi. Bir daha hiç bunları göremeyeceğiz. Geçenlerde birisi tinerci çocukların sucuk yapıldığını söyledi. Bir başkası ise "İyi olmuş" deyip, gelen geçenden para istediklerini, bir tanesinin hemen Sütış'in karşısında kendisine tüküren bir adamın boğazına doğru bir şişe salladığını anlatmıştı. Her akşam, her sabah buradan aşağıya bakıp, sarhoşların bağrıışmaları arasında, garip sokak lambalarının ışığı altında, hiçbir zaman moda olmayacak giyimleriyle

erkeklerle kendilerinden daha çok erkek olduklarını düşündürten, kadınların bazılarının açıkyüreklilikle baktıkları, diğerlerinin ise erkeklerin belki daha bin yıl boyunca anlayamayacakları bir suskunlukla karşıladıkları Beyoğlu kadınlarını seyretmek... sonra bir-iki kadeh Truva, olmazsa dostlara telefon, o da olmazsa uykusuz, rutubetli bir odanın tavanında hiçbir zaman gerçekleşmeyecek garip, bencil düşler kurmak. Sıkıntı. Bir dahaki işgününe, artık anlamsızlığında bir sır bile aranmayan ve kimsenin üstüne konuşmak istemediği, konuşanların sözlerini özellikle daha önce sarfedilmişlerden seçtiği, -sanki fikirlerini gizlemek istercesine- ve yine de -anlamsızlığın sebebi- konuşacak başka bir şey bulamadığı işler. "Burada, bu işte" ölebileceğim ima eden, insana bütün bu sekiz (8) saatlik boşluk süresince birşeyler hatırlatıp, sonra unutturan -nabızlarımız beraber mi atıyor?- öyle ki sonunda artık herkesin evinde, bilmedikleri bir yere bakan bir pencereden atlamasını verdikleri sıkıntıya borçlu oldukları yüzler. Sonra eve dönüp, bir kez, bir kez daha aşağıya bakıp hiçbir şey düşünmeden -telefon çalana kadar- sıkılmak. Bütün bunlar, ne zaman geleceğini bilmediği bir haciz işlemiyle bozulunca, -"Belki bir televizyon almalısın" demişti bir arkadaşı ona- aklına tabii, iştekilere ne diyeceği sorusu gelmişti.

Telefon çaldı. Masada oturan açtı. K.'nın hatırladığı kadarıyla; Evet Benim Hayır Pek Bir Zorluk Çıkarmadı Alıyoruz Kontrol Ettik Eminiz Siz Bilirsiniz Bekliyoruz kelimelerinin ardından kapı sanki kapalı değilmiş gibi hızla açıldı, içeri K.'nın ilk bakışta amcasına benzettiği, cüssece bu ikisinden de büyük biri girdi.

"Çok özür dilerim beyefendi" diye söze başladı. Telefonu kapayan "Biz şimdi konuştuk" diyecek oldu ki adam her ikisini de K.'nın yanında payladı, sonra K.'dan defalarca özür dileyerek onları odadan çıkardı. Aralarından biri kapıda direnecek olunca adam ikisini de eski binanın kat aralığında sıkıştırdı, K.'nın nasıl yaptığını anlamadığı bir el çabukluğuyla yağmurluğunun içinden çıkardığı bir sopayı her ikisine de vurmaya başladı. Adamlar K.'nın araya girmesi için yalvararak bağırıyorlardı. Gürültüler üzerine K.'nın komşusunun kapısı açıldı, aralıktan bir sabahlığın kıvamları süzülür

*Herkesin bir Beyoğlu'su vardır
kuşkusuz, ama sabahın bu saatinde, en
azından yarım saat daha, hiç kimsenin.
Benim bile.*

gibi oldu; buruşuk bir yüz, memnuniyetsiz bir ses çıkararak kapıyı kapadı. Bunun üzerine her iki adam da daha çok bağırmaya başladılar. Apartmandan kimsenin yardıma gelmemesi pek şaşırtıcı değildi doğrusu, böyle olaylar artık vakayı adiyeden sayılır hale gelmişti. Hele şu son zamanlarda. Ama K.'nın da dayanacak gücü kalmamıştı. Bir yandan onları dövdükçe sinirlenen, kan-ter içinde kalan adama ricalarda bulunuyor, bir yandan da sanki bir yararı olmuştuk gibi her ikisinin de içerde kurumlar ata ata gezdirdikleri imzalı belgeyi odanın içinde arıyordu. Bu gidip gelmeler içinde bir an kendisi de ne yaptığının farkında olmadan sopalı adamın omuzuna vurdu. Adam birden durdu. "Hacizci zavallıları" orada bırakıp, bir süre dünyada en inanılmayacak şeymiş gibi K.'ya baktıktan sonra, onu hırsla iterek içeri girdi. Eliyle koymuş gibi imzalı belgeyi buldu. K. Kendisini dışarı atıp, adamın ne yapacağını beklemeye koyuldu. Adam sopasını odanın ortasında yine büyük bir hızla yağmurluğunun içinde kaybetti, sonra bir dev gibi kapı aralığında belirdi. Sanki zavallıların bütün suçları orada yazıyormuşcasına, elindeki kağıdı havaya kaldırarak "Ne yazıyor burada? Ha? Ne!" diye bağırды. Hacizcilerden biri korkuyla elini kağıda doğru uzatacak oldu, kağıt o anda binlerce parçaya ayrılarak yerlere dağıldı, adam da böğrüne bir tekme yiyerek, eski yerine, yerle kalorifer arasına başını sıkıştırmış, kanayan burnunu garip bir şekilde içine çeken ötekinin üzerine yığıldı.

Sopalı adam K.'ya hiç bakmadan kendi eviymiş gibi kapıyı çekti, "Sizinle biraz çıkalım" dedi. Beraber merdivenleri indiler.

İşte ben böyle bir rüya gördüm. Ya da böyle bir rüya tasarladım. Tasarladığıma göre, gerçekten hiçbir ilgisi yok demektir. Hatta rüyalarlabile.

Evden çıktım. Sek şişeleri köşedeki bakkalın önünde duruyordu, yürüyerek, insanı hafifçe

titreten bir sabahın üstüne yavaş yavaş indiği Taksim'e çıktım. Bazı sokak lambaları hâlâ yanıyordu. Arabalarının içinde uyumuş taksi şoförleri, taksilerin arasında sabahın bu saatinde hâlâ birbirlerine anlatacak şeyleri aralarında bir mesafe olmamasına rağmen birbirlerine bağırarak anlatan sarhoşlar. Yanlarınızdan geçtiğinizde, bu saatte artık sizinle ilgilenilmiyor. Dilenciler yok. Polisler yok. Nereye yürüdüğünü bilmeyen bir adama daha da garip gelecek trafik işaretleri, yoğun geceden sonra sanki dinlenen ışıklar, reklam panoları, müşterilerini sabırlı bir havayla bekleyen poğaçacılar. Sonra Beyoğlu'nun artık temiz taşları. Tasarladığım adamın evinin altından geçtiğimi düşünüyorum. Benim tasarladığım adam şu anda beni görüyorsa, nasıl görüyordur? Beni nasıl gördüğünü, tepeden neye benzediğimi düşünüyorum. Yürürken ister istemez başım yukarıya dönüyor, ve bana her geçişimde yayalann, ve kendilerinin de bilmediği bir sonu bekler gibi aşağıya baktıklarını düşündürten binaları, ve o gökyüzünde sıkışan hatlarını görüyorum. "Onlar da bir gün yıkılacak", "Ama buna daha çok var." Kim düşünmüyordur bunu? Böyle yürümekten başım dönüyor, sonra ileriye bakınca, Galatasaray'dan kıvrılan istiklal Caddesi'ni, oradan Palais de France'a inen, "Gündüz Güzeli"nin Türk versiyonunda Müjde Ar'ın gittiği randevuevine inen, belki "Bir Beyoğlu Düşü"ndeki toy gencin de inmiş olabileceği deniz kıyısına kadar hiç birleşmeyen, kıvrıla kıvrıla inen sokakları düşünüyorum. Herkesin bir Beyoğlu'su vardır kuşkusuz, ama sabahın bu saatinde, en azından yarım saat daha, hiç kimsenin. Benim bile.

Sonra K.'nın nereye götürülmüş olabileceğini düşünüyorum. Sanki yağmurluğunun içinde sopa gizleyen bir adamla, birkaç adım ötemde yürüyorlar. Beni görmüyorlar. Yeşilçam Sokağı'nın önünden geçerken bu oyundan hoşlanmaya başlıyorum -ayrıca "takip ettiğini sanmak" üzerine gelişen bir ruhsal hastalık var mı, onu bilmiyorum. Sopalı adam ona durumu anlatıyordu; ekmek paralarını bu işten kazandıklarını, ama merhametli olduklarını, suçsuz insanlara acıdıklarını söylüyor olabilir. K. onu sessizce dinlemektedir. İnsanı sabahın bu saatinde evinden dışarı, hele böyle şeyler de

Sanki yarım saatliğine ödünç alınmış bir iktidarın aslında hiç var olmamışçasına, "diğerlerine", diğerlerinin aynı şekilde hissettiği biline biline geri verilmesi gibi.

gördükten sonra, biraz sakinleşme isteği çıkarır. Böylece çok önemli şeyler söylemeden, hatta "dinlenmese de olur" kabilinden birinin zararsız konuşmaları kimseyi sıkamaz aksine rahatlatır. Üstelik çeşitli yerlerin bu denli değişik, her zaman alışılan hallerinin dışındaki görünüşleri de yaşanan sarsıcı olaylarla pek güzel uyuşur. Sıradan günlük hayat gelene kadar zihni toparlar. Tabii başka gerekçeler de yaratılabilir.

Galatasaray'ı geçtikten sonra -buradaki büfe erken açmış- zaten başka bir dar yokuş düşünemediğim için, "Şunlardan birinden iniyorlardır" diye düşünüyorum. Bu arada konuşmalar devam ediyordur. Sopalı adam kendi gerekçelerini gündeme getiriyordur. Sabah yürüyen herhangi bir insan gibi. Sanki yarım saatliğine ödünç alınmış bir iktidarın aslında hiç varolmamışçasına, "diğerlerine", diğerlerinin aynı şekilde hissettiği biline biline geri verilmesi gibi. K.'nın böyle düşünüyor olması bence çok mümkündü. O yokuştan indiler. Adam ona "vakit geldi" dedi. El sıkışıp ayrıldılar.

Herşeyin her an bilebileceğini düşünerek yürüyordum. K. gerilerde kalmıştı. Ben tünele gelmişim. Adliye'ye bakan duvara oturup, bir sigara yakınca, aşağıda, nedense bugüne değin hiç görmediğim o küçük parkı gördüm. Merdivenleri inip kendime bir bank seçtim.

Burada sabahın duygusu daha bir garipti. Basamaklarla aşağıya doğru inen küçük bir sokak, altında İstanbul'un en eski binalarının bulunduğu bir cadde -hemen ilerde Pera Palas, solda Adliye. İnsan burada otururken belli belirsiz Halic'e Sultanahmet ve Topkayı'ya hakim bir noktada oturduğunu hissediyor. Ne var ki hem parkın önündeki binaların bu görüşü kapamaları, hem de bu kadar büyük, eski binaların arasında, üstelik yine de Beyoğlu'nda küçük bir parkta duruluyor olması herşeyi

hem daha çok yabancılaştırıyor, hem de huzur veriyor.

Sağdaki bakkaldan çıkan bir adamın bana garipseyerek bakması üzerine ciddi bir hava takınıp, bir sigara daha yakıyorum. Adam umursamıyor. Parkın öbür ucuna varıp anlayamadığım bir ismi birkaç kez ısrarla bağırıyor. Yukarılardan, küçük bir pencere açılıyor, kravatlı bir adam her sabah tekrarladığı belli olan bu ritüelin verdiği alışkanlıkla yarı beline kadar sarkıyor. İlk önce siparişler veriliyor. Bu sırada yukarıdaki adam ara sıra içeriye bakıyor, içeriyle arasında belli ki hararetli bir bilgi alışverişi sürüyor, konu her ikisinin de tanıdığının belli olduğu adliyenin memurlarına geliyor, oradan pazar günkü maçın kritiklerine geçiliyor. Sesleri parkın üzerinde çınıyor. Benden hiç rahatsız olmuyorlar. Ben tam dikkatimi aşağıda hızla karşıdan karşıya geçmeye çalışan tepeden tırnağa beyaz iki Arap'a verecekken, pencere gürültüyle kapanıyor. Siparişleri alanın, elinde kağıt kalem, yalnız Türklerde rastlanacak bir kuşku ifadesiyle yukarıya baktığını görüyorum. Sonra bakışları bana dönüyor; "Sana ne" der gibilerden. Bana ne. O bakkalına giriyor. Ben parktan çıkıyorum. Tünel'den yukarıya, Taksim'e doğru yürüyorum. Cadde biraz daha canlanmış. Sanki hiç değişmeyen, hep öğrenci, hep işadamı, hep poğaçacı, hep polis, hep sarhoş ve işte 'hep konsolosluk görevlileri, ve işte Tünel'in arka sokaklarındaki imalathanelere giden işçiler, hep boştaezerler, esnaf takımı, saat soran bir adam, Beyoğlu'nun delisi insanları korkutmak için en az tramvay kadar düzenli günlük turlarını atmaya başlamış bile, bir Alman Lisesi öğretmenine çarpan çocuk, ve daha yaşlıları, niçin bu saatte sokaktalar kimbilir, ve 14-15 yaşında olanlar, onlar okuldan kaçmış bugün, sonra devam ediyor, orta yaşlılar, o kadar aceleci değil, sonra daha yaşlılar, kimbilir daha kaçkez geçecekleri Four Seasons lokantasının önünden geçiyorlar. Ve bütün bunlar hergün, her sabah aynen tekrarlanır, ve onlar, sabahın daha erken saatlerinden itibaren bu sokakları arşınlayanlar için sanki Beyoğlu'nun yakınlarında bir yerde kurulmuş bir saatin zembereğinin boşalması gibi, hep aynı saatte sokağa çıkıyorlar. Belki aslında bu görünümüyle bu cadde çok daha

*Ve her seferinde, asla sözü edilmeyecek,
asla yazılmayacak bir yere o tasarlanan
rüyalardan birkaç tane daha
götüreceğini düşüneceğim, onların
izlerini arayacağım belki de... ya da
bütün bunlar, uyku ile uyku arasında
yaşanan türden bir hayal...*

sıradan. Aralarından yavaşça ilerliyorum. Bu saatte kasım ayında pek nadir, bir rüzgar esiyor, aklıma Edith Piaf'ın bir şarkısı geliyor: Arkamdan bir rüzgar esiyor. Bana hep hatırla diyor. K.'yla sopalı adamı düşündüğüm sokağın önünden yavaş yavaş geçiyorum. Buraları hala ıssız. Birgün orada yürüyüp bir öykü yazmalıyım. Tam bir öykü. Numara konulsun diye. "Çağrışimleri bırakmalıyım" diyorum. Tam bunu derken benim park, gelip o yokuşun ortasına yerleşiyor. Nasıl oluyor bilmiyorum. Hayal mi? değil, bunu ben kurmadım. Koskaca bir park nasıl iki evin arasındaki dar bir yokuşa sığar? Hem de bankları ve ağaçlarıyla. Yürüyorum. Kendimi alamayarak sağımda her geçtiğim sokağa bakıyorum, hepsi de aynı. Dar ve dik bir şekilde iniyorlar. Biraz dikkatle bakınca hepsinde el sıkışan, ayrılmak üzere iki adam görüyorum. Niçin vedalaşıyorlar ki? Umursamazlık. Yürüyorum. Bu düşünceyi kafamdan kovmam, kendimi caddenin kalabalığına bırakmam lazım. Hayır. Sokaklardan birinin önünde duruyorum. Orta boylu bir kişi, hâlâ orada, el sıkışıyor. Biri parkta, diğeri geniş ve eski bir apartmanın • yukardan, benim bulunduğum yerden görülmeyen üçüncü basamağına çıkmış. Duruyorum. Sonra öteki adam arkasını dönüyor. Parkın içinde kayboluyor.

Ben devam ediyorum yoluma. O zaman, caddenin yanından aşağıya inen tüm yokuşlarda, artık bakmaya gerek duymaksızın, adamın neler yaptığını tahmin edebiliyorum. Hayatının bir döneminde, kendisiyle ilgili en önemli şeyi anlamış insanların donuk fakat kararlı yüz ifadeleriyle yürüyor, ardından da yürüdükçe netleşen ve sanki geldiği iklimlerin tüm tozunu, kokusunu da beraberinde getiren

bir şekil belirliyor. Şeklin adamın mı yoksa benim mi bir hayalim olduğunu bilemiyorum. Ama madem artık tasarlamıyorum, madem yazılmamış bir öykünün kahramanını şimdilik rahat bırakacağım, benim olduğunu düşünebilirim. Ve işte üç basamağın yanından geçiyorum. Ve şimdi ayaklarımın altında kayan arnavut kaldırımları beni bir parka götürüyor. Daha gelmedi, ama olsun, sağımda ve solumda, artık hiç varolmayacak bir mimarinin soluk yapıları hayali şekli müjdeliyorlar. Yavaş yavaş bana yettiğini düşünüyorum. Uzaklardan, kimbilir kimlerin hangi yalnızlıklarından, hangi sorulmamış soruların hangi sırlarından geliyor. O yaklaştıkça adımlarım yavaşlıyor, bana yetişmesini istiyorum, ama biliyorum, peşinde olmaktan kötü bir durum değil bu; o yokuştan inmeyen, o vedalaşmaya bakmayan, o insanları görmeyen bendim. Bir öykü kahramanını izlemeyen bendim. Daha fazla açıklamamın yaran yok; O'nü görmemezlikten gelen bendim. Ve hiç yanıma gelmeyecek, çünkü o zaman artık düşünmeyi bırakacağım onu, seyrinin zevkine dalaacağım, yine de biliyorum, başka bir gün, köy mazarlıklarının tarlalarla keştiği boşluklardan, kurgusu boşalmış lunaparklardan, sandalyeleri ters çevrilmiş meyhanelerden, okuyucuları çoktan yokolmuş kütüphanelerden çıkıp gelecek, ve ben belki bir gün bir başkasının binip gideceği o gemiye, o hayalet gemiye binemeyeceğim. Ve yanımdan geçerken, onu ezberlemek zorunda kalacağım, bir dahaki sefere Tünel'den Galatasaray'a yürürken, o hemen gözükmeyen yokuşlardan, o sabah saatlerinde, sakın bir denizin üzerinde kayarak yüzer gibi yokuşun sonuna kadar çıkacağını, sonra bir iki yalnız insanın hiçbir zaman kayıtlara geçmeyecek düşüncelerinin arasından bir parkta kaybolacağını bildiğim için. Ve her seferinde, asla sözü edilmeyecek, asla yazılmayacak bir yere o tasarlanan rüyalardan birkaç tane daha götürüleceğini düşüneceğim, onların izlerini arayacağım belki de... ya da bütün bunlar, uyku ile uyku arasında yaşanan türden bir hayal...

Öyleyse, ara sıra hatırlamayı denediğim, bir gün vedalaştığım biri de uzaklarda beni bekliyordun

sis düşleri

NEYSE KAYBETTİĞİM?...

zarife biliz

zarife biliz

Şimdi ben, kalksam;
ve oraya gitsem
parke taşlı sokakları dikkatsizce
adımlayan
o hoyrat çocuğu bulabilir miyim
yüreği hiç yaşlanmayacakmış
gibi duran
çılgın
umutlu
ve
serseri
yaşamla kavga edip,
asla yenilmeyen

şimdi ben, gitsem;
gençliğim mi?
çocukluğum mu?
-u-mutluluğum mu?

NEYSE KAYBETTİĞİM...?

Yamaca yayılmış kasabanın,
kıvrılarak yükselen dar
sokaklarına yavaş yav.aş
tırmansam, hiç bakmadığım kadar
dikkatle baksam, parke taşlarını
incitmesem, özenle yürüsem
- hatta uçsam...

Ve arasam.

Kendimi
duvarlara ve gökyüzüne çarpa
çarpa arasam,
bulabilirmiyim?

Pencereye koyduğum çiçekleri

Şimdi ben, ölsem
tüm ihanetlerimle
çiçekler canlanır mı?
Ya o saat...

SANA TAPTIK ULAN...

pınar türen

Bir ağıt yazabilseydim eğer, mutlaka bu şehir için olurdu. Bu bir sengine tüm Acem mülkünün feda edilebileceği cennet şehir için. Uğruna nice savaşların yapıldığı, herkesin "bir gün mutlaka bizim olacak" dediği şehir için. Ama ağıt yazamam bu şehir için çünkü hâlâ canı gönülden bağlıyım ona. Nedim'in dizelerini ezberlediğimden henüz ilkokuldaydım. Bu şehre olan sevgim mi, yoksa divan edebiyatının çekiciliği mi hiç bilemedim ama hâlâ aklımda Nedim'in dizeleri, hem de kelimesi kelimesine. Evet artık bu Nazım'ın gonca gülünü bıraktığı yedi tepeli şehir değil. Yahya Kemal'in bir tepeden bakıp, gezmediği, sevmediği hiçbir yerinin olmadığını söyleyebildiği bir şehir hiç değil. Acaba şimdi yaşasaydı Yahya Kemal, yine bu şehrin ömrünün sonuna kadar gönül tahtına rahatça kurulmasına izin verir miydi? Ya da efsunlu güzellikler yaratabildiği yine de söyleyebilir miydi?

Ne oldu, ne zaman oldu kimse bilemiyor. Herşey öylesine hızlı değişiyordu ki her yerde. Bu şehir de nasibini aldı medeniyet denen bu karmaşadan. Ve işin ucu öyle bir koptu ki kimse ne olup bittiğini anlayamadan cennet cehenneme donuverdi. Eski bir Türk filmini seyrederken doğup, büyüdüğüm ve halen de yaşamakta olduğum bulvarın bir zamanlar ne kadar güzel bir yer olduğunu gördüm. Ulu ağaçlarla dolu bahçeler, bahçelerin içinde beyaz gururlu köşkler. Annem derdi de inanmazdım. Şimdi birbirine yapışmış suratsız evlerin tepeleme sıralandığı bir yokuş haline gelmiş bir yerin bir zamanlar bahçelerle, tek tük evlerle kaplı olduğuna nasıl inanır insan. Ama artık inanıyorum. Çünkü bu şehrin koca tarihi yanında çok kısa kalan hayatımda, ben dahi öyle büyük değişiklikler, öyle inanılmaz katliamlar gördüm ki... Küçükken evimizin yakınlarında bir bostan vardı. Oraya gider meyve sebze alırdık. Annem dalından kopararak alış veriş listesini tamamlamaya çalışırken ben tepeden aşağıya yeşillikler içinden

kıvrılarak inen patikalarda koşardım. O bostan yok oldu. Şimdi onun yerinde birçok yıldızları olan garip kıvrımlı bir otel yükseliyor ve benim koştuğum patikaların üzerinde şimdi garsonlar, müşterilere hizmet için dar uzun ama gösterişli koridorlarında ellerinde tepsiler koşuşturuyorlar.

Şu kimilerine göre Boğaz'ı ve muhteşem güzelliğini mahveden, kimilerine göre Boğaz'ın gerdanlıkları, asma köprülerden geçerken altında narin kıvrımlarıyla akan boğazın sularına vuran betondan tepelerin aksi karşısında artık ne hissedeceğimi şaşırdım. Hangi başkan hangi villayı ya da hangi başkan hangi gecekonduyu yıktırmış ne anlamı var? Hatta bu tartışmalar neden yapılıyor insan onu dahi anlayamıyor. Yıkılan var mı bilemiyorum ama hergün bir tepenin daha yok olup yerini binaların hükümdarlığına bıraktığını görüyorum. Bu şehir daha nelere göğüs germek zorunda kalacak bilemiyorum, iki kıyısını birbirine bağlayan şirin vapurlarının yerini yavaş yavaş almaya başlayan teknoloji harikası uçan cisimlere dahi alışmak mümkün. Ama en kötüsü asla kaybolmaz denen o meşhur silüetine olanlar. Salacak'tan bakınca, karşınıza "İşte ben şehir-i İstanbul"um diye dikilen o benzersiz silüeti de yine anlamsız bir hacimle yükselen ve sanki altında kalan herşeyi denize dökerek günün birinde tek başına dikileceğini sanabileceğimiz bir otel sayesinde kayboldu!

Belki kaybolup giden onca şey arasında hâlâ şehre ait olan tek bir şey var: Kalabalıklığı ve curcunası. Eğer memleketinizden insan manzaraları görmek istiyorsanız gidin bir meydanına bu şehrin, işte hepsi bu. Yüzyıllardır hep aynı dinden, dilden, kılıktan, sınıftan insanlar paylaşılmış bu şehri. Onu yaratan efsane bu karmaşası zaten. Bazılarının çok ısrarla üstünde durdukları gibi sadece efendilerin olmadı bu şehir hiçbir zaman. Bu şehir herkesin oldu. Dilencisinin, fakirinin, zengininin, efendisinin ve kabadayısının. Bu hiç kimsenin şehri değil,

herkesin şehri ve ben işte bu yüzden tutsağım bu şehrin. Ve izin veriyorum her gece bin ayıp örten karanlığın peşi sıra amansız güzelliğinin ıslıl ıslıl beni sarmasına... Ve beni kendisine köle etmesine...

Belki en güzelini yine Attilâ İlhan söylemiş. Herşeye rağmen, hep kaybediyoruz bu şehrin karşısında, hep o kazanıyor ve öğütüyor bizi, ve bizler kulaklarımızdan kan fişkirincaya kadar yine ermindeyiz, bu şehrin.

Sana taptık ulan
Unuttun mu
Sana taptık

Hâlâ da tapıyoruz İstanbul.

ANAYURT LABİRENTİ

ferhat aktan

"ÖF" dedi fare "Dünya da günden güne daralıyor, ilkin bir genişti ki korktum koştum ileri, uzakta sağlı sollu duvarlar da bir çabuk birbirlerine doğru ilerliyor ki, en son odadayım iste; orada, kösede de kapan duruyor, gide gide kısılacığım kapana. " Kedi: "Sen de öyleyse yönünü değiştir" dedi ve fareyi yedi.

Franz Kafka, Kısa Hayvan Masalı

Seyrettiğim filmlerin üzerimde bıraktığı farklı etkileri anlatarak başlamayı düşündüğüm bu yazıyı bir yana bırakıp bütün samimiyetimle karanlık salonlarda ya da televizyondaki beyaz ışığın yansıdığı loş odaların serinliğinde kaybolduğum zamanları, hayalperdesinden çıkagelmiş labirentlerin yardımıyla hatırlamaya çalışacağım. Kolay gelsin.

Fonda Bela Bertok, ardında labirentten bir bahçe ve kıyısında büyük bir otel. İsmi "Overlock". Kar yolları tıkamış, ulaşım için ancak bir kartal olmak gerekli. Oysa anne, baba ve çocuk üçgeninin kırılması gerektiği bu yerde insanın günlük yaşamda olagelen tekrarları kapı açabilecek bir çıkış bulması neredeyse imkansız. "Overlock" canlı bir oteldir, ya da bize öyle gelir. Kimi zaman sevecendir, geçmişe özlemi yüceltir. Ama zamanla bunun bir kandırmaca olduğunu anlayınca sarsılır, kendi yaşadığımız yerden kuşkularıdır. Bir yerlerden çıkacak Minotaurus'u kollamaya başlarız. Evet "Shining" böyle karmaşık bir yapıyı barındırır. Dokusunda biraz Kafka, çokça Stephen King vardır. Zaten Kafka da Kubrick'in özel gayretleriyle yerini bulmuştur perdede. Ama uzun koridorlar ve Erksanvari salonlar, geçmiş ve bugünü birarada yaşayan canlı yapı, tabii ki Stephen King'in eseridir. Ve ister istemez film ve "Overlock" bu çekiştirmeden nasibini alır. Sonuna kadar "otel mi canlıdır, kahramanımız mı delidir" birtürlü anlayamayız. Belki de ben anlamak istemedim. Tıpkı Anayurt Otel'i'ne gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının, Anayurt Otel'i'nden başkası olamayacağını düşünmem gibi. Ama bu takıntı tamamen, Şahika Tekand'ın filmin başında rolünü keyifle oynayıp

geri kalan kısmında seyirciyi/Zebercet'i hazırladığı tuzağa çekip, bitmez tükenmez eziyetlerle başbaşa bırakması üzerine, kişisel kızgınlığım sonucu odaya çıkmıştır.

Aslında Anayurt Otel'i, "Overlock"tan da feci bir labirent. Açıkçası Shining'in kahramanı olmayı tercih ederdim. Fakat asla Anayurt Otel'i'nde bir oda tutmaya cesaret edemezdim sanırım. Daha doğrusu (belki de masal ülkesinde) maceralara koşmak tercih edilebilir bir seçenek olabilir. Ama taşra kasabasında yarısı benim diğer yarısı bana ait olmasına rağmen tamamen yabancı kalan bir yapının parçası haline gel(eme)mek, düşüncesini bile aklımdan geçiremeyeceğim bir kâbus olurdu sanırım. Kahire'nin Mor Güllü'ndeki gibi beyazperdenin ötesine geçebilme yeteneğim olsa, Hitchcock'un Rebecca'sının yıllarını geçirdiği o muhteşem malikaneye gitmek isterdim. Orada kaybolmak oldukça keyif verebilirdi. Belki karşıma zırlı hortlaklar ya da güngörmüş vampirler çıkıp benimle konuşurlardı. Hem yanlış hatırlamıyorsam o kahramanlar yemez, içmez, ve tuvalete gitmezlerdi. Veya finaldeki o muhteşem yangında biten bir dönemi gözyaşlarıyla uğurlayabilirdim. Uğurlar mıydım gerçekten. Zaman öyle hızlı geçiyor ki. 1930'ları anlatan Coppola'nın Cotton Club'mda bu günün koşullarıyla herşey o kadar yepyeni ki, Cotton Club sanki yeniden kurulmuş da Andromeda'da Charlston Gecesi düzenleniyormuş gibi geliyor insana. Sanki Rebecca'nın Malikanesi ve küçükhammefendinin köşkü daha gerçek Cotton Club'ın dünyasından. Postacı Kapıyı İki Kere Çalar'da zamanın yerini şiddet ve pornografi almış. Cürmün şahidi olan, benzin istasyonu ile çevrelenmiş dürüst bir ev... Bu ev Yunanlı, belki Girit'ten, Girit'ten almış Minotaurus'un gelişini müjdeleyen neon lambalarını. Neon lambaları Amerikan rüyası içinde ihmal edilebilir ayrıntılar. Kurban sanki koca değil de kurulu düzenin simgesi gibi görülen yuva. Hep kaçmaya çalışıp, bir türlü

beklenen son dan kur-
tulamaz kahramanlar.
Çıkış yoktur, çıkış iti-
raf ve günah çıkart-
maktır. Sonunda iha-
netin de tanığıdır, ben-
zin istasyonunun çev-
relediği neon lambalı
ev.

Bir de Cezayir Batak-
haneleri var namı diğer
"Pepe le moko". Bir
mekânla bu kadar
özdeşleşmiş başka bir
kahraman yoktur her-
halde. Pepe ve Casbah
ya da türkçesi Küçük
Armutlu mu demeli bi-
lemem, ama şu var ki
Casbah büyük bir labi-
rent olmalı; bir kapı-
sından giren, Bor-
ges'in Yollan Çatal-
lanan Bahçesi'nde bul-
malı kendini. Pepe
anahtarıdır bu bah-
çenin. Hem girer, hem
çıkart. Giren ve
çıkanların kartvizitidir
Pepe. Sonu trajik de
olsa, sanki hiç ölmez. O
ölse bile Casbah
yaşayacaktır. Çünkü

Casbah insan değil, insanla beslenen büyük bir
labirenttir. Ama Alien'daki Nostromo ve 2001
Space Odyssey'deki uzay gemisi için bu sözleri
sarf edemeyiz; buradaki kahramanlar kendi
labirentleriyle barışık yaşamayı başaramazlar.
Çünkü sözcükleri olan bilgisayarlar yollarını
kaybetmeleri için herşeyi yapar. Acaba olası
gerçek bu mudur? İnsan ister istemez düşünüyor,
ister bilime sırtını dayasın, ister Gotik'de olduğu
gibi mistik salınımlarla doğa üstü güçlere
dayansın, bütün mekânlar erdemsiz ve
ikiyüzlüdürler. Hep yeni bir tuzığa açılıp, son
noktada Minotaurus'la karşı karşıya getirirler
kahramanlarımız. Tıpkı korkunç koleksiyoncunun
güzel kızları kelekler gibi özenle sakladığı iç
katılan evinde olduğu gibi bu mekanlar hiç güven

telkin etmezler. Amaç kaybolmaktır. Her odasında
Poltergeist'lar, iyi saatte olsunlar tarafından
bulunmak üzere kaybolmak... Hüzün yoktur bu
tuzaklarda, ruh yoktur. Uzun koşuşturmalara, itici
diyaloglara sahne olurlar. Bizi yormak için
kurulmuşlardır. Görevlerim iyi yaparlar. Hoş biz
de kaybolup bulunmaktan yorulup, farklı bir
rehavetle durulmaktan hoşnut, terkederiz ziyaret
ettiğimiz bu labirentleri.

Oysa çıktığımız sinemanın dışında, bir sürü
labirent ve bir sürü Minotaurus bizi beklemektedir.
Ama kayboluşumuzun öncesi ve sonrası
bilinmediği içindir ki, huzurlu çıkarız yola,
hafızamızda bir sürü film den kareler, sesler ve yok
olan karakterlerle birlikte.

"ÖF' dedi fare "dünya ne küçükmüş".

HAYALET GEMİ

Aylık Dergi Sayı 5 Şubat 1993
10000 TL KDV Dahil

**Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri
Müdürü**

Yerelması İletişim Evi
adına
A.Babur AKYOL

Yazı Kurulu

Selçuk AKMAN Sedef ERKMAN
Murat GÜLSOY Nazlı ÖKTEN
Pınar TÜREN Halide VELİOĞLU

Katkıda Bulunanlar

Ayça ABİRAL Nejat AKSOY
Berna Kürekçi ATAMER
Mehmet B. Zarife BİLİZ Coşan BORA
Özlem BÜYÜKÖZDEN Bânu ERDOĞAN
Ergun KOCABIYIK Adnan KURT
Sadık TÜRKSAVAŞ Kaan YAZICIOĞLU

Kapak Tasarımı

Yalçın KARACA

Teknik Danışman

Zafer ÖZER

**Reklam ve Halkla İlişkiler
Sorumlusu**

Nimet OLCAR

Reklam Koşulları Arka Kapak 2000000 TL
Kapak içi 1600000 TL (Renkli) 1300000 TL
(Siyah-Beyaz) iç Sayfalar 1200000 TL (Renkli)
900000 TL (Siyah-Beyaz)

Abone Koşulları 100 000 TL (Yıllık) KDV
Dahildir.Hesap no. 4151-207 Babur Akyol T.C.
Ziraat Bankası Çemenzar Şubesi

Yazışma Adresi Hayalet Gemi

Yerelması iletişim Evi Bahariye cad. Hacı Şükrü
Sok. Sağlık ap. Kat 3, Daire 7 Kadıköy -İST.
Tel 41 42 45 7 Faks 41 42 45 8

Eğer **Hayalet Gemi** ile
ilişki kurmak
istiyorsanız...

Herhangi bir evin loş
odalarından birinde
gözlerinizi kapatın.
Ve karanlıkta bir koltuğa
kendinizi bırakıp,
geçmişi ve geleceği
ve
en önemlisi bugünü
düşünüp sorular sorun.
Sonra
yaklaşmakta olan
Hayalet Gemi 'yi
düşleyin.

Ya da
biz yazın.

İLETİŞİM'DE EDEBİYAT

ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI Washington Meydanı **Henry James** • Amerikan Hikâyeleri Antolojisi • Latin Amerika Hikâyeleri Antolojisi • Dikenli Tel **Manuel Scorza** • Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği / Yaşam Başka Yerde **Milan Kundera** • Dublinliler / Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi **James Joyce** • G / Bir Zamanlar EUROPA'da / Domuz Toprak **John Berger** • Lolita **Vladimir Nabokov** • Kum Kitabı / Brodie Raporu / Gölgeye Övgü **Jorge Luis Borges** • Sessiz Bir Ölüm **Simone de Beauvoir** • Lol V. Stein'in Kendinden Geçışı **Marguerite Duras** • Mrs. Dalloway **Virginia Woolf** • Evlenmeyen Adamın Hikâyesi **Doris Lessing** • Döşegimde Ölürken / Ayı / Ağustos Işığı **William Faulkner** • Polonyalı Olmak **Tadeusz Konwicki** • Yurtsuzların Ülkesi **Dugmore Boetie** • Abanoz Kule **John Fowles** • Küskün Kahvenin Türküsü **Garson McCullers** • Tatar Çölü **Dino Buzzati** • Kefenin Cebi Yok **Horace McCoy** • Taşkın Yevgeni Zamyatin • Ayrılmak **Dan Franck** • Kurbağa Güncesi **Günter Grass** DÜNYA KLASİKLERİ Tom Jones **Henry Fielding** • Arefe **İvan S.Turgenyev** • Bartleby **Herman Melville** • Adsız Sansız Bir Jude **Thomas Hardy** ÇAĞDAŞ TÜRK YAZARLARI Tutunamayanlar / Tehlikeli Oyunlar / Oyunlarla Yaşayanlar / Korkuyu Beklerken / Bir Bilim Adamının Romanı / Günlük ve Eylembilim (*Bütün Eserleri*) **Oğuz Atay** • Gece **Bilge Karasu** • Tenve Gölge **Hulki Aktunç** • Aylak Adam / Anayurt Oteli **Yusuf Atılğan** • Yusuf Atılğan'a Armağan Kitabı • Geceyi Tamdım-Erostratus **Nazlı Eray** * • Ruh Üşümesi / Sessizliğin ilk Sesi / Çok Uzak-Fazla Yakın / Hayır **Adalet Ağaoğlu** • Aşkım Bana Resimaltı / 'Bekle' Dedim Gölgeye / Erkek Hikâyeleri / Macbeth. Muhitimize Uyarlama Denemesi / Gaib Romans **Ümit Kıvanç** • Merdivenaltı **Yeşim Dorman Müderrisoğlu** • Tek Kişilik Ölüm **Nuray Tekin** * Symphonia Kakophonica **Kriton Dinçmen** • Yüzyetmişaltı Yıl **Mehmet Fehmi İmre** • Jönler **Bekir Fahri** • Zaniyeler **Salâhaddin Enis**

İLETİŞİM YAYINLARI

• İSTANBUL: Klodfarer Caddesi İletişim Han No. 7 34400 Cağa/oğ/ı Tel. 516 22 60-61-62 / Fax: 516 12 58
• ANKARA: Konur Sokak No.24/4 06640 Kızılay Tel. 425 36 00 - 425 20 711 Fax: 425 18 15
• İZMİR: 857 Sokak izmiroğlu işhanı No. 306 35250 Konak Tel. 8490421 Fax: 84 46 65

Yıllık öült enimizi kitapçılardan isteyin. (Bedelsizdi FJ)

TERSİ DENDİR ŞEYLER

Bilgiye erişmenin önemini hâlâ bilmiyorsanız, bir şeyler ters gidiyor demektir.

Sektörünüzde olup bitenler, ürettiğiniz ürünün veya hizmetin hedef kitleniz tarafından nasıl algılandığı, seçimlerinizin uygun olup olmadığı sizi hâlâ ilgilendirmiyorsa bir şeyler ters gidiyor demektir.

Pihasanın nabzını elinizde tutmuyorsanız, geleceğı sadece kendi verilerinizle tahmin etmeye ve şekillendirmeye çalışıyorsanız, bir şeyler ters gidiyor demektir.

Gelin ters giden şeyleri düzeltelim...

Piyasa Araştırma hizmetimizden yararlanmak sizi bilgiye ulaştırmakta en iyi yollardan biri olacaktır.

Hızlı çalışma tempomuz sizi merak ettiğiniz her şeye herkesten önce ulaşmanızı sağlayacaktır.

Genç ekibimizin akademik deneyimleri ve heyecanı, verdiğimiz hizmetin en iyi referansı olacaktır.

Söyleyecek pek çok şeyimiz var.

Neden gelip bir kahvemizi içmiyorsunuz.

V A R Y A N S A R A Ş T I R M A G R U B U

Yerelması İletişim evi Bahariye cad. Hacı Şükrü sok. Sağlık ap. Kat 3. Daire 7. Kadıköy